

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/149/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2116213148
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 04. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Gabriela Brišková
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2019:2116213148.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Briškovej a členov senátu Mgr. Jozefa Mačejca a JUDr. Ľubice Bundzelovej v právnej veci žalobkýň: 1. U. J., nar. XX. Y. XXXX, bytom O., Y. J. XXXX/XX, 2. G. J., nar. XX. U. XXXX, bytom O., Y. J. XXXX/XX, obidve zastúpené JAVOR - TOKÁR advokátska kancelária, s.r.o., Bratislava, Stará Vajnorská cesta 37, IČO: 36 264 750, proti žalovaným: 1. T. V., nar. XX. H. XXXX, bytom S., T. K. XXX/XX, zastúpeného advokátom: JUDr. Miloš Chrenko, Trnava, Hlavná 25, IČO: 42 156 904, 2. Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., Bratislava, Dostojevského rad 4, IČO: 00 151 700, 3. Športové gymnázium Jozefa Herdu, Trnava, J. Bottu 31, IČO: 00 352 519, zastúpeného advokátom: JUDr. Peter Sopko, združenie Advokátska kancelária JUDr. Sopko & JUDr. Floriš & JUDr. Spál, Trnava, Paulínska 7523/24, IČO: 33 213 879, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, o odvolaní žalobkýň 1., 2., o odvolaní žalovanej 2. proti rozsudku Okresného súdu Trnava zo 6. decembra 2017 sp.zn. 19C/166/2016-209 takto

r o z h o d o l :

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti o povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyni 1. vo výške 35.000,- eur, o povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyni 2. vo výške 25.000,- eur a v zamietajúcej časti vo veci samej m e n í tak, že:

Žalovaní 1., 2. sú povinní zaplatiť žalobkyni 1. sumu 45.000,- eur do tridsiatich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.

Žalovaní 1., 2. sú povinní zaplatiť žalobkyni 2. sumu 35.000,- eur do tridsiatich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.

V zostávajúcej časti sa žaloba zamietá.

II. Žalobkyne 1., 2. majú voči žalovaným 1., 2. nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie v plnom rozsahu.

III. V napadnutej časti o priznaní nároku na náhradu trov žalovanému 3. vo vzťahu k žalobkyniam 1., 2. odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie m e n í tak, že žalovanému 3. vo vzťahu k žalobkyniam 1., 2. nepriznáva náhradu trov konania.

IV. V napadnutej časti o uložení povinnosti žalovanej 2. zaplatiť spoločne a nerozdielne súdny poplatok odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie p o t v r d z u j e .

V. Žalobkyne 1., 2. majú voči žalovaným 1., 2., nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

VI. Žalobkyniam 1., 2. sa nepriznáva náhrada trov odvolacieho konania voči žalovanému 3.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil povinnosť žalovaným 1., 2. zaplatiť žalobkyni 1. náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 35.000,- eur s tým, že plnením jedným zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného. Žalovaným 1., 2. uložil tiež povinnosť zaplatiť žalobkyni 2. náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 25.000,- eur s tým, že plnením jedným zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného. V zostávajúcej časti žalobu zamietol. Konanie voči žalovanému 3. zastavil. O náhrade trov konania vo vzťahu žalobkýň 1., 2. a žalovaných 1., 2. rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov konania. Žalovanému 3. priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% voči žalobkyniam 1., 2.. Žalovaným 1., 2. uložil solidárnu povinnosť zaplatiť Okresnému súdu Trnava súdny poplatok vo výške 1.866,- eur. Rozhodnutie odôvodnil ustanovením § 144, § 145 ods. 1, § 146 ods. 1 CSP (Civilný sporový poriadok č. 160/2015 Z.z. v znení neskoršieho právneho predpisu), § 11, § 13 ods. 1, 2, 3, § 415, § 420 ods. 1, 2, 3, § 427 ods. 1, § 428, § 429, § 442 ods. 1 O.z. (Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov), § 15 ods. 1 ZoPZP (zákon č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Vecne zdôvodnil, že zamestnanec žalovaného 1. T. V., ako vodič autobusu, ktorého vlastníkom a prevádzateľom v čase dopravnej nehody bol žalovaný 1., ktorý mal uzatvorené poistenie zodpovednosti za škodu so žalovanou 2., dňa 6. júna 2014 v dôsledku nedostatočnej pozornosti pri vedení vozidla, zišiel s autobusom mimo diaľnice na trávnatú plochu, na ktorej prišlo k prevráteniu autobusu na pravú stranu a jeho pádu na nižšie položené pole, čím porušil ustanovenie § 4 ods. 1 písm. c/ zákona č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom na následky spôsobených zranení na mieste nehody podľahla L. J., dcéra žalobkyne 1. a sestra žalobkyne 2.. Skutok vodiča autobusu bol kvalifikovaný Okresným súdom Trnava v konaní pod sp.zn. 30 T 45/2015 ako prečin všeobecného ohrozenia podľa § 285 ods. 1, 2, 4 Trestného zákona v spojení s § 138 písm. h/ Trestného zákona (vodič bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní šesť rokov a bol mu uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlo v trvaní sedem rokov). L. J. (v čase nehody študentka žalovanej 3.) sa narodila počas manželstva žalobkyne 1., v ktorej rodine už vyrastala žalobkyňa 2., zdravotne postihnutá (v prvom roku života jej bola diagnostikovaná detská mozgová obrna, v šiestom roku života prekonala ťažký zápal mozgových blán, so zistenou veľkou arachnoidálnou cystou na mozgu a v deviatich rokoch dostala prvý epileptický záchvat). Keď mala L. J. šesť rokov, došlo k rozvodu manželstva, žalobkyňa 1. zostala sama s dvoma nepľnoletými deťmi, z toho s jedným ťažko chorým. L. bola vzorom sestry (žalobkyni 2.) a pomáhala jej pri všetkých činnostiach, ktoré sama nedokázala robiť, vedela jej poskytnúť aj prvú pomoc pri epileptickom záchvate. Žalobkyne sa s úmrtím L. doposiaľ nevyrovnali, stále im veľmi chýba, pre obidve mala byť oporou aj v budúcnosti. Bezprostredne po nehode a v čase pohrebu boli vystavené medializácii a pre nich nežiaducej pozornosti verejnosti. Žalovaný 1. zaslal žalobkyniam kondolenčný list a smútočný veniec, osobne sa im neospravedlnil, žiadnu satisfakciu neposkytol (vodič autobusu poslal žalobkyniam spolu so žalovaným 1. kondolenčný list, ani on sa osobne neospravedlnil). Žalovaný 1. je starobný dôchodca s dôchodkom 396,- eur mesačne, je nemajetný, nehnuteľnosť, v ktorej býva, tesne po nehode previedol darovaním na svoju manželku. Súd prvej inštancie konštatoval vecnú pasívnu legitímáciu obidvoch žalovaných 1., 2., keďže žalovaný 1. bol v čase dopravnej nehody prevádzateľom autobusu a podľa § 427 O.z. zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku. Podľa § 420 ods. 2 O.z. sám vodič prevádzateľa dopravného prostriedku nie je zodpovedný za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, ak dopravný prostriedok, prevádzkou ktorého bola škoda spôsobená, použil v rámci činnosti pre prevádzateľa. Ide o zodpovednosť za škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, ktorá povaha spočíva v tom, že z tejto prevádzky vyplýva pre okolitý svet zdroj zvýšeného nebezpečenstva v súvislosti s činnosťou a pohybom dopravného prostriedku. V záujme ochrany tretích osôb sa riziko z prevádzky prenáša výlučne na prevádzateľa, pričom riziko znášania následkov zodpovednosti za škody spôsobené ich prevádzkou je zmiernené tým, že každý prevádzateľ je zo zákona poistený pre prípad svojej zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Hoci na vznik zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevyžaduje zavinené konanie, neznamená to, že škoda takto spôsobená nemôže byť zavinená. Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „NS SR“) sp.zn. 3 Cdo 228/2012 pri určení osoby zodpovednej za nemajetkovú ujmu je daná analogická aplikácia ustanovenia § 420 ods. 2 O.z.. Znamená to, že zásah spôsobený

zamestnancom, ktorý bol použitý na realizáciu činnosti, sa považuje za zásah spôsobený priamo osobou, ktorá ho na uvedenú činnosť použila. Pokiaľ je na mieste analogické použitie ustanovenia § 420 ods. 2 O.z. pri určení, či zodpovednosť za zásah do osobnostných práv nesie fyzická osoba bezprostredne konajúca alebo osoba, za ktorú fyzická osoba konala v rámci výkonu činnosti, ktorými bola poverená touto právnickou osobou, je rovnako na mieste analogické použitie ustanovenia § 427 O.z. pri určení subjektu zodpovedného za zásah do osobnostných práv, ktorý bol spôsobený prevádzkou dopravných prostriedkov. Preto zodpovedá prevádzateľ dopravného prostriedku aj za nemajetkovú ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach fyzickej osobe. Liberácia prevádzateľa (oslobodenie spod objektívnej zodpovednosti) prichádza do úvahy, len ak škoda nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke. Okrem toho musí prevádzateľ preukázať, že škode nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno od neho požadovať. Príčinou dopravnej nehody v danom prípade (ako uviedol samotný zástupca žalovaného 1.) bolo zlyhanie vodiča a teda porušenie právnej povinnosti v súvislosti s prevádzkou, čo zakladá objektívnu zodpovednosť prevádzkovateľa motorového vozidla, pričom spoluzavinenie poškodenej preukázané nebolo. Podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, preto aj táto zodpovednosť musí byť predmetom poistného krytia (porov. rozsudok NS SR sp.zn. 6 MCdo 1/2016). Gramatický výklad relevantných ustanovení ZoPZP, v dôsledku ktorého by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, by prenášal značné majetkové riziko na subjekty zodpovedajúce za nemajetkovú ujmu. Súčasne by to znamenalo i neistotu pozostalých, či im bude prisúdená náhrada skutočne poskytnutá. Pre účely ZoPZP je potrebné pojem škoda vykladať extenzívne, a to tak, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým po blízkej osobe usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla. Takýto výklad je ústavne konformný, pretože zmiernuje, resp. odstraňuje disproporciu medzi zákonným úrazovým poistením a povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla. Pri výklade pojmu škoda bolo potrebné vychádzať i z komunitárneho práva. Zodpovednostný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/105/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Hoci táto smernica nedefinuje pojem škoda, z jej textu je zrejmé, že sa ňou rozumie osobná ujma i škoda majetková (porov. rozhodnutie Súdného dvora Európskej únie C-63/2009 Axel Walz proti Clickair SA). Základom úpravy občianskeho práva tzv. prvej republiky bol Všeobecný občiansky zákonník z roku 1811, ktorý medzi pojmi škoda a ujma nerozlišoval. Občiansky zákonník je napriek početným novelizáciám stále predpisom majúcim pôvod v dobe neslobody. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že nečakaným šokujúcim úmrtím najbližšej príbuznej žalobkyň došlo k závažnému zásahu do ich osobnostných práv (práva na súkromie a rodinný život), ktorý následok je nereparovateľný. Zákonom stanovené predpoklady pre vznik objektívnej zodpovednosti za neoprávnený zásah boli naplnené (protiprávny zásah do chráneného osobnostného práva fyzickej osoby, objektívne spôsobilý narušiť osobnosť fyzickej osoby, nemajetková ujma a príčinná súvislosť medzi nimi). Základnými kritériami výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch je závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. V danom prípade došlo k násilnému pretrhnutiu rodinných a citových väzieb, ktorých intenzita vyplývala z intenzity vzťahu so zomrelou, ako i zo skutočnosti, že šlo o mladého človeka, ktorý mal celý život pred sebou, pričom pre obidve žalobkyne bola zomrelá osobou, s ktorej pomocou a podporou počítali do budúcnosti, najmä vzhľadom na ich vážny zdravotný stav. Okrem psychickej bolesti boli žalobkyne zasiahnuté i stratou osoby, ktorá bola pre nich oporou, pre žalobkyňu 2. i vzorom, ktorá im obidvom pomáhala, a to žalobkyňu 1. v starostlivosti o vážne zdravotne postihnutú dcéru a sestru zomrelej, aj po zdravotnej stránke, keďže s ňou rehabilitovala, učila sa, trávila voľný čas, brávala ju medzi svojich známych. Náhle úmrtie najbližšej príbuznej bolo pre žalobkyne mimoriadne traumatizujúce, pretože tieto osoby boli na seba silne citovo naviazané a utrpeli ťažkú citovú ujmu (pocity úzkosti, smútku, straty radosti zo života). Bezprostredne po jej smrti boli odkázané na medikamentóznú liečbu. Citová ujma u žalobkyň naďalej pretrvávala. Žalobkyňa 1. každý deň navštevuje cintorín. Navždy stratila možnosť rozvíjať vzťah s dcérou, v dôsledku čoho je rodina, ktorú tvorila žalobkyne 1., 2. a zomrelá, ochudobnená, pričom ide o nezvratný a nenapraviteľný stav. Žalobkyne a zomrelá žili bez otca. Žalobkyňa 1. zostala sama so zdravotne postihnutou dcérou (žalobkyňa 2.) bez opory ďalších príbuzných (jediným príbuzným je 75-ročný otec žalobkyne 1.). Súd prvej inštancie dospel k záveru, že požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 190.000,- eur je neprimerane vysoká. Neboli preukázané mimoriadne zvýšené nepriaznivé následky smrti L. J. na žalobkyne. So stratou dcéry a sestry je takmer nemožné sa vyrovnáť a žiadna forma zadosťučinenia nie je dostatočná a nenahradí stratu blízkej osoby. Je

treba však zohľadniť skutočnosť, že žalobkyne zostali spolu žiť v spoločnej domácnosti, fungujú v podstate normálnym životom. Žalobkyňa 1. pokračuje v práci a žalobkyňa 2. študuje. Žiadna z nich nebola psychiatricky liečená, hoci žalobkyňa 1. bola liečba doporučená. Žalobkyňa 1. poukazovala i na svoj vážny zdravotný stav. Súd prvej inštancie vzal do úvahy i okolnosti, na základe ktorých došlo k dopravnej nehode. S najväčšou pravdepodobnosťou sa jednalo o zlyhanie ľudského faktora - vodiča dopravného prostriedku, k nehode došlo v dôsledku nedostatočnej pozornosti pri vedení vozidla. Bolo prihlíadané čiastočne i na príjmové a majetkové pomery žalovaného 1.. Pokiaľ ide o prejav ľútosti formou listu adresovaného žalovaným 1. a vodičom žalobkyniam, táto skutočnosť nemala žiaden vplyv na výšku priznanej náhrady, keď šokujúca a navyše zbytočná smrť dcéry a sestry žalobkýň predstavuje udalosť mimoriadnu s nenapraviteľným následkom, v ktorom prípade možno posúdiť vyslovenie ľútosti v akejkolvek forme len za elementárny prejav slušnosti bez adekvátneho vplyvu na výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy (rozhodnutie NS SR sp.zn. 5 Cdo 265/2009). S ohľadom na všetky skutočnosti, ktoré súd prvej inštancie zohľadnil pri posúdení výšky nemajetkovej ujmy, rozhodol o uložení povinnosti žalovaným 1., 2. zaplatiť žalobkyňi 1. náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 35.000,- eur a žalobkyňi 2. vo výške 25.000,- eur. Súd prvej inštancie nepripustil navrhované dokazovanie výsluchom žalovaného 1. za účelom, či prejavil ľútosť, poskytol náhradu škody, ako ani výsluch vodiča za účelom zistenia, aký dopad mala skutočnosť na neho samého, ako i pripojením trestného spisu. Svoj procesný postup súd prvej inštancie odôvodnil tým, že ide o zodpovednosť objektívnu, preto akékoľvek zistenie by bolo irelevantné. V konaní nebolo sporné, že žalovaný 1. neposkytol žiadnu náhradu škody. Vzhľadom na závažný zásah do osobnostných práv žalobkýň, možno vyslovenie ľútosti považovať len za elementárny prejav slušnosti bez vplyvu na výšku nemajetkovej ujmy. V konaní tiež nebolo sporné, že jediným prejavom ľútosti žalovaného 1. aj vodiča bol spoločný kondolenčný list. Rozhodnutie o náhrade trov konania súd prvej inštancie odôvodnil ustanovením § 255 ods. 2 a § 256 ods. 1 CSP. Nárok na náhradu trov konania nepriznal žiadnej zo strán (vo vzťahu žalobkýň 1., 2. a žalovaných 1., 2.). V spore boli úspešnejší žalovaní 1., 2., avšak s ohľadom na charakter prejednávanej veci, bolo by neetické priznať tomu, kto zodpovedá za škodu náhradu trov konania i s poukazom na skutočnosť, že rozhodnutie o výške poskytnutej nemajetkovej ujmy záviselo od úvahy súdu. Žalovanému 3. bola priznaná náhrada trov konania vo vzťahu k žalobkyniam 1., 2. v rozsahu 100%, z dôvodu, že k zastaveniu konania došlo po podaní žaloby a žalobkyne pred začatím pojednávania 8. novembra 2017 bez uvedenia dôvodu učinili späťvzatie žaloby voči žalovanému 3.. K zastaveniu konania teda došlo zavinením žalobkýň. Z dôvodu, že žalobkyne 1., 2. boli osobne oslobodené od platenia súdneho poplatku podľa § 4 ods. 2 písm. i/, j/ ZoSP (zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatkoch sa výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov), pričom podľa § 2 ods. 2 veta prvá ZoSP poplatková povinnosť v takomto prípade prechádza v rozsahu prisúdenej sumy na žalovaných 1., 2. (poplatok bol vyrubený podľa § 6 ods. 1 veta prvá, § 7 ods. 1 veta prvá, položka 7b sadzobníka súdnych poplatkov, tvoriaceho prílohu zákona, t.j. 66,- eur a 3% z výšky uplatnenej nemajetkovej ujmy, teda 1.866,- eur).

2. Proti tomuto rozsudku podala včas odvolanie žalovaná 2., v časti o uloženie povinnosti žalovaným 1., 2. zaplatiť žalobkyniam 1., 2. náhradu nemajetkovej ujmy a v časti o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Odvolanie odôvodnila tým, že súd nesprávnym procesným postupom jej znemožnil, aby uskutočňovala jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Neboli vykonané navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia vo vzťahu k žalovanej 2. bolo označené za nedostatočné, nepresvedčivé a bez potrebnej argumentácie, čím malo dôjsť k porušeniu práva žalovanej 2. na spravodlivý proces. Súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku vecnej pasívnej legitímácie žalovanej 2. a nesprávne rozhodol i o výške nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie citoval ojedinelé rozhodnutie NS SR, pričom absentuje vysporiadanie sa so žalovanou uvádzanou judikatúrou NS SR vo veciach rozhodovania nemajetkovej ujmy uplatnenej voči poisťovateľovi z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (sp.zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012, 8 Cdo 219/2016). Rozhodnutia ďalších troch senátov NS SR zhodne uvádzajú, že pasívna vecná legitímácia poisťovateľa, pri pozostalých po dopravných nehodách v sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy, nie je krytá povinným zmluvným poistením. Rozhodnutie NS SR sp.zn. 6 MCdo 1/2016 predstavuje odklon od predchádzajúcich jednotných rozhodnutí NS SR, v dôsledku čoho by sa dalo očakávať postúpenie veci na prejednanie rozhodnutia Veľkému senátu NS SR. Je legitímne očakávanie, že v dobe za účinnosti CSP sa bude rozdielnymi právnymi názormi senátov NS SR zaoberať práve veľký senát. S poukazom na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“) žalovaná 2. uviedla, že pri takejto úvahe sa

javí silne oslabená pozícia NS SR a relativizovaná jeho úloha zjednocovania judikatúry všeobecných súdov, voči ktorej sa ÚS SR vo svojich rozhodnutiach vyhraňuje. Aj po rozhodnutí ÚS SR sp.zn. III. ÚS 666/2016, na ktoré sa odvolávali žalobkyne, došlo k rozhodnutiu NS SR o spornej právnej otázke vo veci sp.zn. 8 Cdo 219/2016, kde NS SR zotrval na svojich predošlých jednotných právnych záveroch. Žalovaná 2. poukázala na rozhodnutia NS SR, zdôrazňujúc, že nemajetkovú ujmu pozostalých nie je možné subsumovať pod náhradu škody na zdraví. Chráneným predmetom ak v zmluve nie je uvedené inak, nie je potom zásah do súkromia, súčasťou ktorého je aj rodinný život. Nie je dôvod na odlišný výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP ani so zreteľom na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-22/12 Haasová proti Rastislavovi Petříkovi a Blanke Holingovej. Smernice Rady nie sú všeobecne záväznými právnymi predpismi a ich záväznosť je daná judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie (zaväzujú členský štát na ich transponovanie do právneho poriadku), v zmysle nepriamej záväznosti slúžia ako interpretačný rámec. Zásada eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva má však obmedzenia. Nemôže slúžiť ako základ výkladu contra legem vnútroštátneho práva (s poukazom na rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie). Škoda a nemajetková ujma podľa § 11 a nasl. O.z. sú samostatnými inštitúciami slovenského práva, každý z nich má vlastnú a komplexnú právnu úpravu. K záveru, že nemajetková ujma je de lege lata krytá ZoPZP, nie je možné dospieť gramatickým výkladom, ako ani logickým, účelovým, či systematickým. Povinnosť poskytnúť zadosťučinenie podľa § 13 O.z. je subjektívne spätá s tým, kto sa zásahu do chránených práv iného dopustil, pričom ide o výlučnú povinnosť tohto subjektu, ktorá neprechádza na ďalšiu osobu a nikto za povinný subjekt ju splniť nemôže. Ak prijmeme záver, že poisťovateľ má plniť, vyvstáva otázka, či má plniť aj iné primerané zadosťučinenie, napr. vo forme ospravedlnenia alebo morálnej satisfakcie. Keďže ujmu spôsobil niekto iný a medzi pozostalými a vinníkom nehody vzniklo „osobnostné puto“, ospravedlnenie či odškodnenie iným subjektom ako priamym vinníkom nemá legálny, etický, ani logický podklad. Ďalšia odvolacia argumentácia žalovanej 2. sa týkala princípu právnej istoty ako základu právneho štátu, s poukazom na rozhodnutie ÚS SR sp.zn. III. ÚS 300/2006, IV. ÚS 49/2006, ako i viaceré súdne rozhodnutia v obdobných veciach NS SR. Ustanovenie § 4 ZoPZP taxatívnym spôsobom vymedzuje okruhy, ktoré sú poistením kryté. Tvorcovia zákona nemali v úmysle náhradu nemajetkovej ujmy do tohto poistenia zahrnúť. O.z. upravuje len dva nároky nemajetkovej ujmy - bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia. Vnútroštátna úprava pri povinnom zmluvnom poistení nemajetkovú ujmu do poistného krytia nezahrnula. Žalobkyňa na podporu svojej argumentácie poukázala na odlišné stanovisko sudcu ÚS SR JUDr. Lajoša Meszároša (priateľnosť a uchopiteľnosť výkladu závisí predovšetkým na jeho kvalite). Žalovaná namietala i výšku súdom priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Hoci život žiadneho človeka nemožno vyčísliť v peniazoch, priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy sa javí ako neprimerane vysoká. Presahuje výšku peňažného odškodnenia pri oveľa závažnejších spoločenských previneniach, a to pri úmyselných, trestných činoch. V prípade úmyselného spôsobenia smrti trestným činom má v zmysle zákona č. 215/2006 Z.z. oprávnený nárok na vyplatenie sumy päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, čo je pri zohľadnení sumy hrubej mzdy v roku 2014 suma 17.600,- eur. Súd prvej inštancie uviedol, že vzal do úvahy okolnosti, na základe ktorých došlo k dopravnej nehode, keď s najväčšou pravdepodobnosťou ide o zlyhanie ľudského faktora - vodiča dopravného prostriedku, na ktoré žalovaný 1. nemal priamy dosah. V posudzovanej veci nešlo o úmyselný trestný čin. Žalovaný 1. žiadny neoprávnený zásah do rodinných väzieb žalobkyň neučinil, pretože nebol priamym pôvodcom zásahu, nespôsobil dopravnú nehodu. Súčasne podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku v dôsledku neoprávneného zásahu žalovaného 1. (prostredníctvom svojho zamestnanca - vodiča) došlo k násilnému pretrhnutiu rodinných a citových väzieb. Žalovaní 1., 2. sa teda priameho zásahu do práva na ochranu osobnosti nedopustili. Súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dokazovanie, potrebné ku kritériám relevantným výšky náhrady. Súd prvej inštancie vôbec neskúmal okolnosti na strane pôvodcu zásahu (ktorým je vodič), a to jeho postoj (či poskytol náhradu, prejavil útosť, ospravedlnenie, iné dôvody), ako ani dopad do jeho duševnej sféry, jeho majetkové pomery ani mieru zavinenia. Žalovaná 2. sa nestotožnila ani so záverom súdu prvej inštancie, že žalobkyne sú v zmysle § 4 ods. 2 písm. i/ a j/ ZoSP oslobodené od platenia súdnych poplatkov a preto s poukazom na § 2 ods. 2 ZoSP, sú povinní zaplatiť súdny poplatok žalovaní 1., 2.. Od platenia súdneho poplatku by boli žalobkyne oslobodené, ak by si náhradu nemajetkovej ujmy uplatňovali priamo voči vinníkovi, ktorý by priamo trestným činom spôsobil ujmu. V tomto prípade trestný čin spôsobil subjekt, ktorý nie je žalovaný (vodič vozidla). Žalovaní 1., 2. nespôsobili žiadnu ujmu žalobkyňam ani neboli uznaní za vinných z trestného činu. Žalobkyne nemôžu byť preto oslobodené od platenia súdneho poplatku. O náhrade trov štátu mal súd rozhodnúť podľa pomeru úspechu strán vo veci. Žalovaná 2. navrhla preto zrušenie tohto dotknutého výroku napadnutého rozsudku.

3. Proti tomuto rozsudku v zamietajúcej časti vo veci samej, v časti o náhrade trov konania vo vzťahu žalobkýň 1., 2. a žalovaných 1., 2., ako i v časti náhrady trov konania vo vzťahu žalobkýň 1., 2. a žalovaného 3., podali včas odvolanie žalobkyne 1., 2. navrhujúc jeho zmenu vyhovením žalobe a priznaním nároku na náhradu trov konania žalobkyniam 1., 2. vo vzťahu k žalovaným 1., 2. a žalovanému 3. nepriznať nárok na náhradu trov konania voči žalobkyniam 1., 2.. Odvolanie odôvodnili nesprávnym procesným postupom súdu prvej inštancie, ktorým bolo znemožnené strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, na základe vykonaných dôkazov došlo k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Žalobkyne namietali výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, poukazujúc na nedostatočné prihliadanie na dožitý vek nebohej (18 rokov), ktorá mala svoj život pred sebou, ktorý nemohla naplniť a dopravná nehoda pretrhla všetky jej väzby na rodinu, priateľov a známych. Smrť mladej osoby je vážnejším následkom ako smrť niekoho, kto svoj život mohol riadne prežiť. Pri psychickej bolesti zo straty veľmi blízkeho človeka hrá dôležitú úlohu aj pocit zodpovednosti rodiča za svoje dieťa. V danom prípade tiež absentovalo akékoľvek spoluzavinenie nebohej. V trestnom konaní vedenom voči vodičovi autobusu bolo preukázané, že večer pred dopravnou nehodou s učiteľkami popíjal alkohol a bola nesporne preukázaná jeho vina. Vodič však svoju vinu popieral, záverečné slovo udelené súdom v trestnom konaní nevyužil na ospravedlnenie, či vyjadrenie obyčajnej ľútosti. Podľa výsledku trestného konania predmetný autobus nebol spôsobilý na prevádzku, keďže nebol vybavený funkčnými bezpečnostnými pásmi. V súvislosti s posudzovaním majetkových pomerov žalovaného 1. bolo zistené, že pred dopravnou nehodou vlastnil nehnuteľnosť, v ktorej býval a po nej túto nehnuteľnosť previedol darovaním na manželku. Ide o účelové konanie a súd prvej inštancie mal minimálne uviesť, z akých dôvodov na túto okolnosť neprihliadol pri určení rozsahu náhrady. Žalovaný 1. mal uzatvorené so žalovanou 2. poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, pričom minimálne poistné krytie je najmenej 5.000.000.- eur. Majetkové pomery žalovaného 1. preto nebudú rozhodnutím dotknuté. Uvedenými námietkami sa súd prvej inštancie náležite v odôvodnení napádaného rozhodnutia nevysporiadal. Žalobkyne poukazovali na právo strany sporu na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ako aj judikatúru ÚS SR (sp.zn. I. ÚS 154/2005), tiež rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, stanovisko občianskoprávneho kolégia NS SR (Zbierka stanovísk NS SR 1/2016), podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá vadu konania. Výnimočne ak písomne vyhotovené rozhodnutie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania. Súd prvej inštancie v zamietajúcej časti nešpecifikoval dostatočne kritériá, podľa ktorých pri svojich úvahách postupoval, nešpecifikoval prečo na uvedené okolnosti neprihliadal. Závažnosť zásahu do osobnostných práv žalobkýň je najvyššieho stupňa. Smrť dcéry a sestry je neodstrániteľný následok, ktorý možno iba zmierniť. Ľudský život predstavuje najvyššiu hodnotu spoločnosti a žalobkyne stratili možnosť prežiť život s blízkou a milovanou osobou, rozvíjať s ňou vzájomné vzťahy, čo sa negatívne prejavilo vo všetkých oblastiach ich života a v strate schopnosti radosť sa a prežívať šťastie. Okrem závažnosti vznikutej ujmy, je nutné prihliadať i na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, s cieľom naplnenia požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za nemajetkovú ujmu, ako i naplnenie požiadavky nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Rozhodujúcim je preto atribút primeranosti, ako kritérium priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie pri zachovaní proporcionality. Výška peňažnej sankcie nesmie pôsobiť likvidačne a musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Judikatúra súdov v tejto oblasti sa zhoduje na primárnom význame vyrovnávacieho charakteru náhrady nemajetkovej ujmy, resp. zmiernení nepriaznivého následku neoprávneného zásahu. Podľa nálezu Ústavného súdu Českej republiky (ďalej len „ÚS ČR“) sp.zn. 1568/09 bolo primerané zadosťučinenie označené za jednu z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrádzať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho možných nasledovníkov od protiprávneho konania a byť tak nástrojom prevencie. Kritériu primeranosti priznávanej peňažnej sankcie zodpovedá aplikácia tzv. statusu obeť podľa článku 34 Dohovoru o ľudských právach (Scordino proti Taliansku č. 43662/98, Stanková v. Slovenská republika č. 7205/02). Pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch súd, nesmie byť však zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní primeranosti je potrebné zohľadniť aj životnú úroveň v danej krajine a tiež to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície v danej krajine, i to ako rýchlo sa jej sťažovateľ domohol. Je preto nutné použiť princíp proporcionality spôsobom, že všeobecné súdy porovnávajú čiastky tejto náhrady prisudzované v iných prípadoch. Žalobkyne sú názoru, že súd prvej inštancie priznal výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá nezohľadňuje spoločensko-ekonomické zmeny a stav daný v čase rozhodnutia,

kedy priznaná náhrada sa nejaví ako spravodlivá a vyvažujúca vo vzťahu k spôsobenej ujme. Priznaná náhrada nie je nástrojom na obohacovanie a nepredstavuje majetkovú hodnotu, ktorá by spoločensko-ekonomické postavenie žalobkýň vo vzťahu k ostatným činila neporovnateľne zvýhodnené, a to ani ak by bola násobne vyššia, resp. priznaná v celom rozsahu (190.000,- eur). Priznaná náhrada sa žalobkyniam nejaví ako spravodlivá a spôsobilá vyvážiť ujmu, ktorá im vznikla najmä v emocionálnej strate blízkej osoby, ktorá je nenahraditeľná. Primeraná náhrada nemajetkovej ujmy má byť podľa názoru súdu vo výške 9,5-násobku, resp. 6,8-násobku priemerného mesačného platu sudcu v SR. Žalobkyne poukázali na vývoj minimálnej mzdy, ktorá je v súčasnosti 480,- eur, avšak v roku 2000 jej výška bola 163,- eur a v roku 1993 81,- eur. Ak sa prepočíta žalobkyniam priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch vo vzťahu k minimálnej mzde, potom žalobkyni 1. priznaná náhrada je k minimálnej mzde dnes v rovnakom pomere, ako bola v roku 2000 suma 10.643,50 eur a v roku 1993 suma 5.904,50 eur. Žalobkyni 2. priznaná náhrada je v rovnakom pomere ako bola v roku 2000 suma 7.602,50 eur a v roku 1993 suma 4.217,50 eur. Ak sa vezme do úvahy judikatúra súdov z roku 2000, resp. 1993, súdy nepriznávali v obdobných prípadoch tak nízku náhradu nemajetkovej ujmy. Obdobne neprímerane vyznieva výška priznanej náhrady vo vzťahu k meniacej sa priemernej mzde v národnom hospodárstve (priemerná mzda v roku 2017 predstavovala 944,- eur, pomer k roku 2017 100%, výška náhrady 25.000,- eur, v roku 2000 priemerná mzda 769,- eur, pomer k roku 2017 81%, suma 20.250,- eur). Podľa § 94 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení maximálna výška sumy jednorazového odškodnenia manžela alebo manželky od 1.1.2017 predstavuje 53.503,20 eur a maximálna suma jednorazového odškodnenia nezaopatrených detí 53.503,20 eur. Pri zvrátení v Novákoch v roku 2006 schválila Vláda SR každému z pozostalých sumu 33.193,92 eur (pozostalým vznikol nárok aj na jednorazové odškodnenie podľa § 94 zákona o sociálnom poistení). Pri havárii vojenského lietadla v roku 2000 priznala Vláda SR obetiam odškodnenie 57.000.000,- eur (46.147,- eur na jedného poškodeného). Po výbuchu v bani Nováky v roku 2009 priznala Vláda SR každému pozostalému odškodnenie 33.193,92 eur. Pokiaľ teda v roku 2006 vyplatila SR pozostalým po obetiach sumu 33.193,92 eur, dnes by vzhľadom na spoločensko-ekonomický vývoj tomu zodpovedala suma 50-60.000,- eur. Ďalšou skutočnosťou preukazujúcou podstatnú zmenu pomerov je inflácia, vyjadrujúca medziročný nárast spotrebných cien. Aj preto musí prichádzať k zmene a nárastu priznávanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch pokiaľ má predstavovať spravodlivé zadostučinenie (žalobkyne poukázali na inflačnú kalkulačku). Z vyššie uvedeného vyplýva, že ak má mať pre poškodeného priznané odškodnenie rovnakú hodnotu, museli by súdy priznať ako náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch osobám blízkym obetiam dopravných nehôd trikrát toľko ako ich priznávali v roku 1993 a dvojnásobok toho, čo priznávali v roku 2000. Hodnota skutočného odškodnenia, ktoré je v peniazoch vyjadrené jednotlivými rozhodnutiami súdov, klesá. Súdy odôvodňujú primeranosť nimi priznávanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy skoršími rozhodnutiami súdov v obdobných veciach s prihliadnutím na individuálne okolnosti prípadu. Pokiaľ sa mení ekonomická situácia obyvateľov krajiny, niet dôvodu aby výška priznávanej náhrady bola s poukazom na predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť nemenná, nezohľadňujúca aj zmenu pomerov. V takom prípade už nie je možné ju ďalej vnímať ako primeranú a spravodlivú, so zohľadnením princípu primeranosti, proporcionality a spravodlivosti. V zmysle odbornej literatúry zásadu neúspechu vo veci je potrebné uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu alebo znaleckého posudku. V týchto prípadoch nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola aspoň časť žalobou uplatneného nároku priznaná. Nemožno zaťažiť procesnou zodpovednosťou žalobcu za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu (prípadne znaleckej činnosti). Vhodným riešením by bol postup súdu žalobcom priznať plnú náhradu trov konania, avšak výlučne len z priznanej sumy. Uvedené je zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu úspech vo veci, keďže ten sa skúma čo do právneho základu, nie výšky priznaného nároku. Vzhľadom k tomu, že žalobkyniam bola časť ich uplatneného nároku priznaná, žalobkyne boli procesne čo do základu uplatneného nároku úspešné a náhrada trov konania by im mala byť priznaná v plnej výške, z priznanej sumy. Žalobkyne odôvodňovali pasívnu legitímáciu žalovaného 3. tým, že nebohá bola v čase dopravnej nehody jeho žiačkou a k dopravnej nehode prišlo počas cesty z literárnej exkurzie organizovanej v rámci vzdelávacej činnosti žalovaného 3., resp. v priamej súvislosti s ňou (zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní - školský zákon a o zmene a doplnení niektorých zákonov). V zmysle § 144 ods. 1 písm. o/ zákona č. 245/2008 Z.z. žalovaná 3. bola pasívne legitimovaná ako škola, voči ktorej má žiak právo na náhradu škody, ktorá mu vznikla pri výchove a vzdelávanom procese alebo v priamej súvislosti s ním a súčasne ako zamestnávateľ, ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú pri svojej činnosti fyzickými osobami, ktoré na túto činnosť použil (vecná pasívna legitímácia vo veci náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch bola daná analogickým použitím § 420 ods. 2 a nasl. O.z.). V posudzovanej veci pred začatím pojednávania došlo k späťvzatiu žaloby, pričom žalobkyne navrhli aplikáciu ustanovenia § 257 CSP, na základe ktorej

by náhrada trov konania žalovanému 3. priznaná nebola. Žalobkyne svoje späťvzatie odôvodnili tým, že v čase podania žaloby v rámci vykonaného dokazovania v trestnom konaní mali vedomosť o tom, že učiteľky vykonávajúce práce pre žalovaného 3. v pracovnom pomere, konali v rozpore so svojimi povinnosťami, v čase dohľadu nad študentmi, večer pred jazdou spolu s vodičom autobusu popíjali alkohol, následne počas jazdy nevenovali žiakom pozornosť a spali (jedna čiastočne drielala). U žiakov v rozpore so zákonom nevyžadovali, aby boli počas jazdy pripútaní, pričom nebolo zrejmé vyhodnotenie v akej miere sa toto ich porušenie povinnosti podieľalo na vzniku škodlivého následku. Táto pochybnosť bola odstránená až po vykonaní dokazovania znalcami s odborom cestná doprava a zdravotníctvo v trestnom konaní a následne vydaním odsudzujúceho rozsudku v trestnom konaní. Súd prvej inštancie nesprávne uviedol, že žalobkyne vzali žalobu späť bez akéhokoľvek odôvodnenia.

4. Žalovaný 1. v písomnom vyjadrení k odvolaniam žalobkyň a žalovaného 2. uviedol, že výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy by nemala vybočovať z právnej tradície v danej krajine a mala by zohľadňovať náhrady prisúdené súdmi v skutkovo obdobných veciach. Súdom prvej inštancie stanovená výška náhrady nemajetkovej ujmy je plne v intenciách rozhodovacej praxe súdov. Pre komparatívne účely žalovaný 1. označil rozhodnutie súdu prvej inštancie sp.zn. 13 C 126/2010, v ktorom bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur manželovi zomrelej (ako cyklistku ju zrazil osobný automobil), sp.zn. 12 C 71/2009, náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- eur otcovi, ktorého syna ako chodca zrazil osobný automobil, Okresný súd Senica sp.zn. 4 C 58/2010 náhrada nemajetkovej ujmy každému zo žalobcov 22.130,- eur priznaná manželke a dvom maloletým deťom zomrelého (ako spolujazdcovi pri zrážke dvoch áut), súd prvej inštancie sp.zn. 37 C 178/2009 rodičom zomrelej po 6.000,- eur a súrodencom zomrelej po 2.000,- eur, po zmene rozhodnutia Krajským súdom Trnava každému z rodičov sumu 15.000,- eur (zomrelá zrazená automobilom na prechode pre chodcov), Okresný súd Senica sp.zn. 37 C 178/2009 náhrada nemajetkovej ujmy po 8.000,- eur manželovi a trom deťom zomrelej (pri zrážke dvoch automobilov na prechode pre chodcov), Krajský súd Žilina sp.zn. 7 Co 578/2014 suma 45.000,- eur manželovi zomrelej, Krajský súd Banská Bystrica sp.zn. 12 Co 465/2014 po 33.500,- eur manželke a dvom deťom zomrelého, Krajský súd Bratislava IV sp.zn. 6 C 111/2011 23.000,- eur manželovi zomrelej, Krajský súd Prešov sp.zn. 17 Co 212/2015 po 25.000,- matke a otcovi zomrelého, Krajský súd v Prešove sp.zn. 20 Co 183/2014 po 15.000,- eur matke a otcovi a 5.000,- eur bratovi zomrelého, Krajský súd Žilina sp.zn. 7 Co 287/2012 po 10.000,- eur otcovi a matke zomrelého. Argumentácia žalobkyň poukazujúca na špecifické okolnosti prípadu (nízky vek zomrelej, blízke osobné vzťahy medzi dieťaťom a rodičom, resp. súrodencom, kvalifikovanie činu zodpovedného pôvodcu zásahu ako trestného činu a pod.) nie sú niečím jedinečným, ale ide o okolnosti, ktoré sa často, až typovo vyskytujú v prípadoch úmrtí pri dopravnej nehode, teda nie sú okolnosťami opodstatňujúcimi zvýšenie priznanej náhrady v porovnaní s ostatnými rozhodnutiami. Pokiaľ ide o príklady odškodnenia, ktoré priznala Vláda SR pozostalým pri hromadných nehodách, tieto predstavujú nenárokovateľné plnenia zo strany výkonného orgánu, ktoré nie je možné uvádzať ako relevantné vodítko pre súdy, primárna je ustálená rozhodovacia prax súdov. Avšak aj samotnými žalobkyňami uvádzané príklady sa výškou sumy približujú sumám priznaným napadnutým rozsudkom. Niet preto dôvod priznanú náhradu považovať za neprimeranú či nízku. Ako príklad formou analógie iuris by mohol poslúžiť zákon č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, umožňujúci v položke 255 odškodiť vážne duševné poruchy vzniknuté pôsobením otrasných zážitkov alebo iných nepriaznivých psychologických činiteľov a tiesnivých situácií od sumy 4.591,60 eur do 45.916,- eur. Strata blízkej osoby má blízko k otrasnému zážitku spôsobujúcemu vznik duševnej poruchy (súdom priznaná náhrada je v hornej časti uvedeného spektra). Ako vodítko by mohla v rámci komparatívneho rámca poslúžiť i pozitívnoprávna úprava Českej republiky ako krajiny nám najbližšej, v novom občianskom zákonníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Pri usmrtení alebo zvlášť závažnom ublížení na zdraví odškodní škodca duševné útraty manžela a rodičov dieťaťa alebo inej osobe blízkej peňažnou náhradou vyvažujúcou plne ich utrpenie. Ak nemožno výšku náhrady určiť takto, stanoví sa podľa zásad slušnosti. Najvyšší súd Českej republiky (ďalej len „NS ČR“) vydal k interpretácii tohto zákonného ustanovenia aj metodiku, kde stanovil konkrétny finančný rámec náhrady nemajetkovej ujmy v rozpätí od 9.600,- eur do 20.000,- eur, ako základné rozpätie v neutrálnom prípade najbližších osôb (manžel, rodičia a deti). Priznaná náhrada žalobkyňiam sa javí preto viac ako dostatočná. V kontexte ustanovenia § 255 CSP niet argumentu pre priznanie náhrady trov žalobkyňiam, nie je však ani správne rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý nepriznal nárok na náhradu trov konania žalovaným 1., 2.. Ak boli žalobkyne úspešné iba v rozsahu 35%, resp. 28%, mal mu súd ako procesne úspešnejšej strane priznať pomernú časť náhrady trov. Argument, že rozhodnutie o výške priznanej náhrady záležalo na úvahe súdu bolo relevantne v minulosti, za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, nie však za aktuálnej úpravy. CSP aplikuje len zásadu úspechu vo veci. Správne je

potom rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti priznania náhrady trov žalovanému 3., kde ustanovenie § 256 ods. 1 CSP nedáva súdu inú možnosť. Tak ako odvolanie žalobkýň 1., 2. ani odvolanie žalovanej 2. nemožno považovať za dôvodné. Žalovaná 2. nedôvodne namietala svoju vecnú pasívnu legitimitáciu. Rozhodnutie NS SR sp.zn. 4 Cdo 168/2009 je neaktuálne a prekonané i s poukazom na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Haasová C-22/12 (ako sú neaktuálne aj ostatné rozhodnutia NS SR z doby pred uvedeným rozhodnutím). Ústavný súd SR v rozhodnutí sp.zn. III. ÚS 666/2016 rozhodoval v intenciách krajským súdom predloženej právnej otázky, avšak právne závery NS SR v tomto rozsudku neriešili podstatu problému, t.j. subsumovateľnosť nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch pod náhradu škody z povinného zmluvného poistenia. Túto otázku jednoznačne zodpovedal až ÚS SR v rozhodnutí sp.zn. III. ÚS 666/2016 (ako aj v ďalších nasledujúcich), ktorý judikoval, že pojem škoda použitý v ZoPZP je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa nemajetkovú (imateriálnu) ujmu podľa ustanovení O.z. o ochrane osobnosti. Následne Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp.zn. 6 MCdo 1/2016, v zmysle ktorého za stavu vyslovenia sa už Ústavným súdom, sa považuje za nepredstaviteľné, aby tu ešte existoval priestor pre opätovné zaoberanie sa príslušnou otázkou zo strany veľkého senátu Najvyššieho súdu a že rozporovanie záverov ÚS SR by znamenalo možný ďalší pokles dôvery v činnosť všeobecných súdov a tým aj v právny štát ako taký. NS SR v uvedenom rozhodnutí sa dôkladne a presvedčivo vysporiadal s predchádzajúcimi rozhodnutiami NS SR zastávajúcimi opačný názor, na ktoré žalovaný 2. poukazoval. Súladne s právnym názorom ÚS SR nakoniec i NS SR konštatoval, že pre účely ZoPZP treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Je preto daná vecná pasívna legitimitácia žalovanej 2..

5. Žalovaný 3. v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalobkýň navrhol napadnutý rozsudok v časti o priznaní mu náhrady trov konania ako vecne správny potvrdiť. Žalobkyne voči žalovanému 3. podali žalobu, ktorú vzali späť. Je nesporné, že žalovaný 3. bol nútený reagovať vo veci samej na svoju obranu a žalobkyne so späťvzatím žaloby otáľali a konanie nechali prebiehať. S účasťou žalovaného 3. potom v spore vznikli náklady, ktoré žalovaný 3. vynaložil na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov vrátane trov právneho zastúpenia. O pasívnej legitimitácii žalovaného 3. sa vo veci meritórne nerozhodlo (späťvzatím žaloby to žalobkyne neumožnili) a argumentácia žalobkýň o popíjaní alkoholu (učiteľkami žalovaného 3.) zostala len v rovine tvrdení, pričom žalobkyne neumožnili vykonať dokazovanie na preukázanie tohto tvrdenia. Nemožno preto ustáliť, že by žaloba žalobkýň bola voči žalovanému 3. dôvodná.

6. Žalovaná 2. v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalobkýň 1., 2. namietala nároky žalobkýň v celom rozsahu. Aj keď výšku peňažného zadosťučinenia určuje súd voľnou úvahou s ohľadom na závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, je treba mať na zreteli súčasne požiadavku primeraného zadosťučinenia, ktoré má zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, i požiadavku proporcionality, čo znamená, že výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Žalobkyne poukázali na nález ÚS ČR sp.zn. 1568/09, v zmysle ktorého primerané zadosťučinenie má odrádzať rušiteľa chránených osobnostných statkov a možných nasledovníkov od protiprávneho konania a byť tak nástrojom prevencie. V tejto súvislosti vyvstáva otázka s vecnou pasívnou legitimitáciou žalovanej 2., ako sa naplní tento preventívny a výchovný účel sankcie, pokiaľ povinnosť náhrady nemajetkovej ujmy titulom ochrany osobnosti bude uložená subjektu, ktorý do osobnostných práv nezasiahol a v konečnom dôsledku nepostihne pôvodcu zásahu. Zásah do rodinného a súkromného života žalobkýň sa nedá objektívne vyčíslit' peniazmi. Náhrada nemajetkovej ujmy má predstavovať primeranú satisfakciu, nie úplnú náhradu, primerane okolnostiam prípadu a slúžiť má na zmiernenie ujmy. Vyplácanie súm pozostalým obetiam rôznych hromadných nešťastí sa týka rozhodnutia Vlády SR, nie súdov. Sú však súdne rozhodnutia NS SR, v ktorých boli priznané titulom peňažného zadosťučinenia podstatne nižšie sumy, napríklad vo veci 4 Cdo 139/2011 rodičom dieťaťa zomrelého pri dopravnej nehode bola priznaná suma 15.000,- eur, vo veci 1 Cdo 77/2009 vo výške 6.638,78 eur za úmrtie syna a brata, pričom bol zaviazaný len priamy pôvodca zásahu. Povaha náhrady nemajetkovej ujmy vylučuje možnosť akejkoľvek spoľahlivej kvantifikácie. Peniazmi sa tu odškodňuje niečo, čo samo o sebe majetkovú hodnotu nemá a preto presnejšia kvantifikácia uplatnených súm nie je možná. Je preto treba pristupovať k priznávaniu týchto súm obozretne a triezvo, nepriznávať excesívne sumy, ktoré sú nereálne vo vzťahu k priemerným majetkovým a príjmovým pomerom v Slovenskej republike. Priznanie súm, ktoré niekoľkonásobne prevyšujú priemerný mesačný zárobok a sú reálne nesplateľné, nemožno považovať za primerané finančné zadosťučinenie. Je treba sa vyvarovať aj toho, aby boli priznávané náhrady nemajetkovej

ujmy v „trestnej“ výške, teda v takej, ktorá pôsobí viac ako trest než ako náhrada pre dotknuté osoby (porov. rozhodnutie Spolkového súdneho dvora sp.zn. IX ZR 149/91, ktorým bol pre rozpor s verejným poriadkom odopretý výkon rozsudku odsudzujúceho na platenie punitive damages). V tejto súvislosti žalovaná 2. poukázala aj na výšku odškodňovania obetí násilných trestných činov, ktoré upravuje zákon č. 215/2006 Z.z. v znení neskoršieho zákona, v ktorom sa uvádza, že v prípade usmrtenia poškodenej osoby oprávneným patrí odškodnenie vo výške 50-násobku minimálnej mzdy, ktorá sa medzi nich rozdelí rovnakým dielom. Pri výške minimálnej mzdy v roku 2014 (352,- eur) by výška náhrady pre obidve žalobkyne predstavovala 17.600,- eur. Navyiac v tomto prípade nešlo ani o násilný trestný čin. Výška odškodnenia by nemala byť vyššia pri nedbanlivostnom trestnom čine v porovnaní s násilným trestným činom. Súd prvej inštancie rozhodol správne, keď o nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa pomeru úspechu strán vo veci podľa § 255 ods. 1, 2 CSP. Právny názor prezentovaný žalobkyňami, že napriek ich neúspechu by im mala patriť celá náhrada trov konania, je v rozpore s princípmi CSP, ktorý nemá ustanovenie obdobné § 142 ods. 3 O.s.p. (Občiansky súdny poriadok č. 99/1963 Zb. v znení do 30. júna 2016). Nová právna úprava už neobsahuje tri špeciálne skutkové podstaty (§ 142 ods. 1, 2 a 3 O.s.p.), ale len dve. Na prvom mieste je zásada úspechu a v prípadoch, keď mala strana v spore vo veci úspech len čiastočný, platí pravidlo v § 255 ods. 2 CSP. Zásadu úspechu je treba tak uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu alebo znaleckého posudku.

7. Z písomného vyjadrenia žalobkyň 1., 2. k odvolaniu žalovanej 2., ako aj k vyjadreniam žalovaných 1., 2., 3. bolo zistené, že hoci žalovaná 2. v odvolaní uvádza návrhy na doplnenie dokazovania, ktoré súdom prvej inštancie neboli vykonané, avšak nenavrhuje doplniť dokazovanie o tieto návrhy. Sama teda nepovažuje vykonanie uvedených návrhov na doplnenie dokazovania za podstatné pre rozhodnutie vo veci. Žalovaná 2. nešpecifikuje akým nesprávnym procesným postupom súdu prvej inštancie malo prísť k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Neuvádza z akých dôvodov považuje napadnutý rozsudok za nedostatočný, nepresvedčivý a bez potrebnej argumentácie. Z odvolania nie je tiež zrejmé, z akých dôkazov mal súd prvej inštancie dospieť k nesprávnym skutkovým zisteniam a o ktoré skutkové zistenia sa jedná. K nedostatku vecnej pasívnej legitímácie žalovanej sa žalobkyne vyjadrili v predchádzajúcich podaniach, ako i k namietanej výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. V posudzovanej veci ide o jednorazové odškodnenie za zásah do práva na súkromný život spočívajúci v strate blízkej osoby, ktorý by mal byť spôsobilý aspoň zmierniť následky tragickej udalosti vo všetkých oblastiach ich ďalšieho života. Nie je možné predpokladať ako sa bude vyvíjať ďalší život žalobkyň a ako by sa vyvíjal nebyť straty dcéry a sestry. Jediným odškodnením má byť žalobkyniam nahradené všetko o čo vo svojom živote stratou svojej najbližšej príbuznej prišli, vrátane smútku a traumy, ktorú prežili a prežívajú, i budú prežívať. Pre žalobkyne nepredstavuje táto jednorazová náhrada prostriedok obohatenia. Určite nie je spôsobilá ani čiastočne nahradiť či zmierniť, čo žalobkyne stratili. Žalovaný 1. priznanú náhradu nemajetkovej ujmy platiť nebude, vzhľadom na pasívnu legitímáciu žalovanej 2., ktorá je limitovaná poistným plnením z jednej škodovej udalosti najmenej 5.000.000,- eur za škodu podľa § 4 ods. 2 písm. a/ a náklady podľa § 4 ods. 3 bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených. Pokiaľ ide o iné obdobné prípady, súd prvej inštancie predmetné hľadisko zohľadňoval, rovnako tak bude postupovať i odvolací súd. Ani toto hľadisko posudzovania primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, osobám blízkym obetiam dopravných nehôd, však nemôže byť absolútne a musí sa k nemu pristupovať vo vzájomnej súvislosti s ostatnými kritériami. Skutočnosť, že učiteľky vykonávajúce dozor nad študentmi v pracovnom pomere so žalovaným 3. večer pred jazdou spolu s vodičom autobusu popíjali alkohol, vyplynula z dokazovania v trestnom konaní. Žalobkyne poukazovali na komentár k CSP, podľa ktorého v konaniach, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu, nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola aspoň časť žalobou uplatneného nároku priznaná.

8. Odvolací súd podľa § 34 CSP (Civilný sporový poriadok zákon č. 160/2015 Z. z.) po zistení, že odvolanie žalobkyň 1., 2. a odvolanie žalovanej 2. bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je možné podať odvolanie (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že odvolania obsahujú zákonom stanovené náležitosti (§ 363 CSP), preskúmal napadnutý rozsudok v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolaní (§ 379 a § 380 CSP), postupom bez nariadenia pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyň 1., 2. je čiastočne dôvodné a odvolanie žalovanej 2. je nedôvodné.

9. Podľa § 470 ods. 1, 2 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

10. Žalovaná 2. nedôvodne namietala v odvolaní porušenie práva na spravodlivý proces v dôsledku nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, v dôsledku ktorého malo dôjsť k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávany prípad a z ktorých vyvodil právne závery, ktoré primerane vysvetlil. Do práva na spravodlivý proces nepatrí súčasne aj právo strany konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (porov. rozhodnutie ÚS SR sp.zn. IV. ÚS 252/04). Rovnako neznamená ani to, aby strana konania bola pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkou a právnymi názormi (porov. rozhodnutie ÚS SR sp.zn. I. ÚS 50/04). Odvolací súd sa preto nestotožnil s názorom žalovanej 2., že súd prvej inštancie svojím rozhodnutím zasiahol do jej práva na spravodlivý proces.

11. Ústavný súd Slovenskej republiky v zhode s rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva stabilne judikuje, že povinnosť súdu odôvodniť svoje rozhodnutie neznamená automaticky povinnosť poskytnúť podrobnú odpoveď na každý nastolený argument. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. sp. zn. II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05, III. ÚS 191/2013). Rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzované s ohľadom na okolnosti každého prípadu (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 163/2015 zo 17. marca 2016).

12. Žalovaná 2. odôvodňovala odvolanie i nesprávnym právnym posúdením veci súdom prvej inštancie v otázke jej vecnej pasívnej legitímácie, t.j. rozsahu poisťného krytia žalovanou 2. ako poisťovateľa podľa ZoPZP. Odvolací súd sa stotožnil s právnym názorom súdu prvej inštancie v otázke vecnej pasívnej legitímácie žalovanej 2.. Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia dovolacieho súdu dňa 9. októbra 2018 bolo schválené na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky aj rozhodnutie z 31. júla 2017 sp.zn. 6 MCdo 1/2016, publikované v zbierke č. 8/2018 pod č. R 61/2018 v znení nasledovnej právnej vety: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení, je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná.“ V uvedenom rozhodnutí dovolací súd vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely ZoPZP treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie „utrpenie ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (uvedené už odznelo v rozsudku NS SR sp.zn. 3 Cdo 230/2017).

13. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávané Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1.1.1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikatórne prekonané), ako i rozhodnutia Najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia Najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletinu najvyššieho súdu ČSR a vo výbere rozhodnutí a

stanovísk najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. (porov. R 71/2018).

14. Súd prvej inštancie preto správne poukázal na právny názor vyslovený v rozsudku NS SR sp.zn. 6 MCdo 1/2016 z 31. júla 2017, ktorý bol následne publikovaný v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. 8/2018 pod R 61/2018. Podľa rozhodnutia NS SR sp.zn. 3 Cdo 230/2017 právny názor vyjadrený v judikáte R 61/2018 je potrebné aplikovať aj na daný prípad, i keď rozhodnutie NS SR sp.zn. 6 MCdo 1/2016 nebolo ešte v čase rozhodovania súdu prvej inštancie publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach (8 MCdo 4/2014, 3 Cdo 233/2015, 3 Cdo 223/2016) vyjadril právny názor, podľa ktorého judikatúrou nanovo, prípadne inak formulovaný právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem (porov. rozsudok NS SR sp.zn. 3 Cdo 230/2017, ktorý poukázal i na to, že rozhodnutie NS SR sp.zn. 3 Cdo 301/2012, ktoré žalovaná 2. označila v odvolaní, bolo zrušené na základe nálezu ÚS SR z 5. decembra 2018 sp.zn. II. ÚS 695/2017 a vec vrátená dovolaciemu súdu na ďalšie konanie, pričom z jeho odôvodnenia vyplýva správnosť záverov prijatých v R 61/2018). Rozhodnutia súdov, resp. právne názory v nich vyjadrené, osobitne vyšších súdov, nepredstavujú právnu normu a neboli dôvod, aby súd prvej inštancie na podporu svojej právnej argumentácie použil judikatúru oznamoval stranám v priebehu konania, za účelom oboznámenia sa s ňou. Rovnako tak súd prvej inštancie nie je limitovaný označenými rozhodnutiami NS SR stranou konania, už vzhľadom na platnú právnu zásadu iura novit curia (súd pozná právo), pričom právnu kvalifikáciu strany konania nie je súd ani viazaný. V čase vyhlásenia napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie bol už rozsudok NS SR sp.zn. 6 MCdo 1/2016 vyhlásený a súd prvej inštancie ho dôvodne označil v napadnutom rozhodnutí.

15. S poukazom na vyššie uvedené rozsudok NS SR sp.zn. 6 MCdo 1/2016 nepredstavuje odklon, ale naopak v čase rozhodovania odvolacieho súdu predstavuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Rozhodnutia NS SR označené žalovanou 2. (4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012, 8 Cdo 219/2016) vyjadrujú tak judikatúrou už prekonaný názor, ktorú je potrebné aplikovať na všetky prebiehajúce konania, teda aj na konanie v danej veci. Podľa § 220 ods. 2 v spojení s ustanovením § 378 ods. 1 CSP odvolací súd v odôvodnení tohto rozsudku preto odkazuje na ustálenú rozhodovaciu prax v otázke vecnej pasívnej legitímácie poisťovateľa, v súvislosti s rozsahom poistného krytia podľa ZoPZP.

16. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu (R 61/2018) je súladná aj s rozhodovacou praxou Ústavného súdu SR, ktorý vyjadril zhodný názor v rozhodnutí sp.zn. III. ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016, ako i sp.zn. II. ÚS 695/2017 z 5. decembra 2018 (vydaného po rozhodnutí NS SR sp.zn. 8 Cdo 219/2016 z 15.5.2017). Argumentácia žalovanej 2. v súvislosti so zjednocovaním judikatúry všeobecných súdov bola preto nadbytočná (NS SR v rozhodnutí sp.zn. 6 MCdo 1/2016 označil za nepredstaviteľné, aby za stavu vyslovenia sa už ústavným súdom, existoval ešte priestor pre opätovné zaoberanie sa príslušnou otázkou zo strany veľkého senátu najvyššieho súdu, pričom rozporovanie záverov ÚS SR by znamenalo možný ďalší pokles dôvery v činnosť všeobecných súdov a tým aj v právny štát ako taký). Odvolacia argumentácia žalovanej 2. opierajúca sa o závery rozhodnutí NS SR sp.zn. 4 Cdo 168/2009, 3 Cdo 301/2012, 8 Cdo 219/2016, ako i eurokonformný výklad vnútroštátnej právnej úpravy povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a výkladu pojmu škoda s poukazom na Smernice, vrátane rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie označené v odvolaní, nebola správna. Vzhľadom na ustálenú rozhodovaciu prax (R 61/2018) pri výklade pojmu škoda pre účely ZoPZP je treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, keďže smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/106/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti tejto zodpovednosti, chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, pričom výklad pojmu škoda vyjadrený v odvolaní žalovanej 2. je neprípustne zužujúci (v rozpore s komunitárnym právom a ustálenou súdnou praxou).

17. Z dôvodu, že škodou sa pre účely ZoPZP rozumie aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla (R 61/2018), nebola správna argumentácia žalovanej 2. o výlučne osobnej povinnosti zodpovednej osoby poskytnúť zadosťučinenie podľa § 13 O.z., v dôsledku „osobnostného puťa“ medzi pozostalými a vinníkom nehody. Žalovaná 2. nespochybnila poistný vzťah z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla medzi ňou a žalovaným 1., ako prevádzateľom vozidla (autobusu), ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve (§ 4 ods. 1 ZoPZP). Súd prvej inštancie správne konštatoval zodpovednosť žalovaného 1. ako prevádzateľa predmetného autobusu podľa 427 O.z. (zodpovednosť za škodu vyvolaná osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, z ktorej vyplýva zdroj zvýšeného nebezpečenstva pre okolie v súvislosti s činnosťou a pohybom tohto dopravného prostriedku, pričom riziko znášania následkov zodpovednosti za škody spôsobené touto prevádzkou je zmiernené tým, že každý prevádzateľ je zo zákona poistený pre prípad vzniku svojej zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla). Hoci na vznik tejto zodpovednosti sa nevyžaduje zavinené konanie, neznamená, že škoda spôsobená prevádzkou dopravného prostriedku nemôže byť zavinená. Zodpovednosť žalovaného 1. bola inak daná aj porušením pravidiel cestnej premávky (§ 4 ods. 1 písm. c/ zákona č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), keďže pri určení osoby zodpovednej za nemajetkovú ujmu je daná analogická aplikácia ustanovenia § 420 ods. 2 O.z., čo znamená, že žalovaný 1. zodpovedá za zásah spôsobený svojím zamestnancom, ktorý bol použitý na realizáciu činnosti žalovaného 1. (vina zamestnaného vodiča bola konštatovaná rozsudkom Okresného súdu Trnava zo 7. decembra 2016 sp.zn. 30 T 45/2015). Podľa § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP má poistený z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu škody, vrátane náhrady nemajetkovej ujmy (R 61/2018) a podľa § 15 ods. 1 ZoPZP boli žalobkyne 1., 2. oprávnené ako poškodené uplatniť svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy priamo proti poisťovateľovi, teda žalovanej 2.

18. Zotrvávanie žalovanej 2. na argumentácii o neexistencii jej vecnej pasívnej legitímácie v danom spore i s poukazom na porušenie princípu právnej istoty, nebolo opodstatnené. Správne však žalovaná 2. poukazuje na to, že súdy by mali vychádzať z právneho stavu, ktorý platí, pričom súd prvej inštancie uvedeným spôsobom aj postupoval a rozhodol v súlade s ustálenou súdnou praxou (R 61/2018) ako i s judikatúrou Ústavného súdu SR (sp.zn. III. ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016 a sp.zn. II. ÚS 695/2017 z 5. decembra 2018), tiež s rozhodnutiami Súdneho dvora Európskej únie C-22/12 Haasová, C-63/09 Axel Walz, C-277/12 Drozdovs). Niet pochybností, že povinnosť krytia poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú tretím osobám motorovými vozidlami je zabezpečená a definovaná právnou úpravou Európskej únie (porov. rozsudok SD C-22/12 Haasová, bod 39) a preto i v preskúmvanej veci bolo nutné riešiť spornú právnu otázku v súlade s komunitárnym právom (právna oblasť je harmonizovaná právom Európskej únie). Tzv. motorové smernice na účely účinnej realizácie spoločného trhu smerovali na jednej strane k zabezpečeniu voľného pohybu motorových vozidiel nachádzajúcich sa na území Európskej únie, ako aj osôb vo vozidle a na druhej strane k zabezpečeniu porovnateľného zaobchádzania s poškodenými účastníkmi nehôd spôsobených týmito vozidlami, bez ohľadu na miesto nehody na újinnom území. Ukladajú preto členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel bola krytá poistením. Ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré upravujú náhradu škody pri nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel, nemôžu pritom odňať dotknutým smerniciam potrebný účinok (rozsudok SD C-300/10 Marques Almeida, C-22/12 Haasová, bod 42). Členské štáty majú tiež zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením (rozsudok SD C-22/12 Haasová, bod 55). Uvedený záver, ako uviedol Súdny dvor Európskej únie (C-22/12 Haasová), nemôže spochybniť ani odlišné systematické zaradenie ustanovení § 11, § 13 O.z. k úprave zásahov do ochrany osobnosti, nezávisle upravenej od zodpovednosti za škodu v O.z., ako ani osobitosti vyplývajúce z uvedených hmotnoprávných inštitútov.

19. Súd prvej inštancie dospel k správneému záveru, že šokujúcim a nečakaným úmrtím najbližšej príbuznej žalobkyň 1., 2. (dcéry a sestry) došlo k závažnému zásahu do ich osobnostných práv (práva na súkromie a rodinný život), pričom následok tohto zásahu je nereparovateľný. Vzniknutá ujma má absolútny charakter, ku ktorej došlo v dôsledku prevádzky dopravného prostriedku prevádzateľa - žalovaného 1., ktorého zamestnanec (vodič) bol uznaný vinným z prečinu všeobecného ohrozenia podľa § 285 ods. 1, 2, 4 Trestného zákona.

20. Súčasťou súkromného života je nepochybne aj rodinný život, zahŕňajúci vzťahy medzi blízkymi príbuznými a preto rešpektovanie súkromného, teda i rodinného života musí zahŕňať právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ďalšími ľudskými bytosťami, aby tak bolo možné okrem iného tiež rozvíjať a naplňovať vlastnú osobnosť. Spôsobená smrť blízkej osoby preto môže vzhľadom k vzájomným úzkym a pevným sociálnym i citovým väzbám predstavovať natoľko závažnú nemateriálnu ujmu pre rozvíjanie a naplňovanie osobnosti pozostalého, že môže byť kvalifikovaná aj ako ujma znižujúca jeho dôstojnosť či vážnosť v spoločnosti (por. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/04 zo 4. mája 2005). Z tohto pohľadu ustanovenia Občianskeho zákonníka upravujú podmienky pre uplatnenie finančnej satisfakcie za ujmu spočívajúcu v zásahu do osobnostných práv v dôsledku smrti blízkej osoby. Strata blízkej osoby je pre väčšinu ľudí tou najväčšou stratou, s ktorou sa môžu vo svojom živote stretnúť (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015).

21. Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti, sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu žalovanej došlo v danom prípade k násilnému pretrhnutiu silných rodinných a citových väzieb, vyplývajúcich z intenzity vzťahu so zomrelou. Táto intenzita bola daná významnou citovou naviazanosťou a odkázanosťou na zomrelú, ktorá pre žalobkyne 1., 2. predstavovala jedinečnú oporu, vzhľadom na vážny zdravotný stav žalobkyne 1. (matky) a zdravotný handicap žalobkyne 2. (sestry). Trojčlenná rodina (bez otca a manžela) spoločne fungovala, prekonávala životné prekážky a zdieľala vzácne chvíle rodinného spolužitia. Okrem psychickej bolesti, ktorá v prípade straty veľmi blízkeho človeka je často vnímaná ako neznesiteľná, fyzická, obmedzujúca aktivity pozostalého, vyžadujúca i medikamentóznú liečbu, boli žalobkyne zasiahnuté stratou osoby, ktorá napriek svojmu mladému veku, avšak všestranne nadaná a v dobrom zdravotnom stave, plnila v rodine nezastupiteľnú úlohu. Matka i sestra prišli o pomoc, oporu a citový vzťah, na ktorých je človek existenčne závislý a ich absencia sa negatívne prejaví nielen vo sfére osobnostného prežívania, ale významným spôsobom ovplyvní celý život človeka. Strata takéhoto člena rodiny predstavuje nenávratnú deštrukciu medziľudských väzieb, vytvárajúcich základ rodinného života. Následkom toho je fatálna zmena z fungujúcej trojčlennej rodiny na spolužitie dvoch osôb (matky s vážnym zdravotným stavom, starajúcej sa o zdravotne postihnutú dcéru), odkázaných na pomoc iných.

22. Okrem straty možnosti viesť rodinný a súkromný život, náhle dochádza na strane žalobkyne 1. k výraznej záťaži, presunom všetkých úloh a starostlivosti o domácnosť a o žalovanú 2. výlučne na jej osobu (to všetko v situácii veľkej emočnej bolesti zo straty dieťaťa, študentky, maximálne participujúcej na fungovaní domácnosti a starostlivosti o zdravotne postihnutú sestru, supľujúcej rolu druhého rodiča). Žalobkyňa 2. v dôsledku úmrtia sestry prišla o nenahraditeľnú oporu vo všetkých oblastiach života, výrazne ovplyvňujúcu úroveň a kvalitu jej života, rozvíjanie schopností a prekonávanie limitov a obmedzení spojených s jej zdravotným stavom. Strádanie žalobkyň 1., 2. ako najbližších príbuzných, tak mimoriadne ovplyvnilo a sťažilo ich ďalšie žitie.

23. Súd prvej inštancie vo vzťahu k výške uplatňovaného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zistil v dostatočnom rozsahu skutočnosti relevantné pre meritórne rozhodnutie veci a prihliadal na zákonom stanovené kritériá priznávania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Citovej ujme sa vyrovná len máloktorý emočný zážitok, preto jeho vnímanie a prejavy, hoci sú individuálne, možno dôvodne predvídať. V posudzovanej veci voči výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podali odvolanie obidve strany (žalobkyne 1., 2. a žalovaná 2.), ktorých námietky boli posúdené odvolacím súdom nasledovne.

24. Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy. Preto súd musí prihliadnúť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Vodiacim parametrom proporcionálne spravodlivého zadosťučinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie, inak napriek poskytnutému odškodneniu by sa poškodení mohli naďalej kvalifikovať ako obeť porušenia Dohovoru o ľudských právach. Na druhej strane pri zachovaní proportionality, výška relatívnej (peňažnej) satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Rozhodujúcim je preto zvažovanie

individuálnych okolností prípadu (vyššie uvedený obsah už odznel v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp.zn. 10 Co 566/2015).

25. Výška náhrady nemajetkovej ujmy musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Judikatúra súdov v oblasti ochrany osobnosti sa zhoduje na primárnom význame vyrovnávacieho charakteru náhrady nemajetkovej ujmy, resp. zmiernení nepriaznivého následku neoprávneného zásahu (keďže nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom slova zmysle ani nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať a vyčíslieť). V náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. 1568/09 bol konštatovaný zásah do práva na ochranu osobnosti civilným deliktom a primerané zadosťučinenie označené za jednu z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrážať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho možných nasledovníkov protiprávneho konania a byť tak nástrojom prevencie, porov. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015 (uvedený obsah už odznel v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp.zn. 10 Co 566/2015).

26. Kritériu primeranosti priznávanej peňažnej satisfakcie priamo úmerne zodpovedá aplikácia tzv. „statusu obeť“ podľa článku 34 Dohovoru o ľudských právach, ktorú objasnil Európsky súd pre ľudské práva v prípade Scordino proti Taliansku v rozhodnutí zo 6. marca 2007 sťažnosť č. 43662/98, ako i v prípade Stanková v. Slovenská republika v rozhodnutí z 9. októbra 2007 č. sťažnosti 7205/02. Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že pokiaľ má náprava kompenzačný charakter, jej výška nemusí byť rovnaká, akú by priznal v porovnateľných prípadoch Súd, nesmie však byť zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, pričom pri posudzovaní tejto primeranosti je potrebné zohľadňovať aj životnú úroveň v danej krajine, a tiež to, či priznaná suma nevybočuje z právnej tradície v danej krajine, i to, ako rýchlo sa jej sťažovateľ domohol (JUDr. Andrea Erdšová, PhD., Krátke pojednanie o škodách, ujmach a ich náhradách vo svetle judikatúry súdov vnútroštátnych, českých, Súdneho dvora Európskej únie i Európskeho súdu pre ľudské práva). Ústavný súd Českej republiky zase konštatoval, že pri stanovení výšky čiastky relatívnej náhrady je nutné použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnajú čiastky tejto náhrady prisúdené v iných prípadoch, porov. sp. zn. I. ÚS 2844/14 (uvedené už odznelo v rozsudku Krajského súdu v Trnave z 29. júna 2016 sp.zn. 10 Co 566/2015).

27. Vzhľadom na uvedenú požiadavku kazuistiky odvolací súd príkladmo uvádza, že rozsudkom Okresného súdu Trnava sp.zn. 13 C 126/2010-267 z 1. októbra 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp.zn. 24 Co 368/2015-311 z 1. júla 2015 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 40.000,- eur za smrť manželky žalobcu, v dôsledku protiprávneho úkonu zodpovedného subjektu (fyzickej osoby), spočívajúceho v porušení pravidiel cestnej premávky. Rozsudkom OS ZV 9 C 174/2015 s KS BB 14 Co 19/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur, plnoletým deťom 17.000,- eur a 20.000,- eur (autobus nedal prednosť v jazde motocyklu), rozsudkom OS PP 9 C 45/2011 s KS PO 21 Co 137/2017 bola pozostalej manželke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 40.000,- eur a plnoletým deťom každému vo výške 20.000,- eur (zrážka v protismere), rozsudkom OS NM 7 C 151/2008 v spojení s KS TN 6 Co 810/2014 (NS SR 1 Cdo 117/2017) bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy pozostalému manželovi 70.000,- eur, pozostalým deťom každému vo výške 100.000,- eur (chodec na prechode), OS NT 10 C 88/2009 v spojení s KS NT 9 Co 330/2012 priznal každému z rodičov 90.000,- eur, každému zo súrodencov 10.000,- eur (nemocnica, nesprávna zdravotnícka starostlivosť), OS BA IV 24 C 239/2013 pozostalej matke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 50.000,- eur (nehoda s opitým vodičom s viacerými mŕtvymi, medzi nimi 23-ročný syn), OS BA II 18 C 276/2008 s KS BA 4 Co 470/2011 pozostalým rodičom 19-r. dcéry priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 49.790,- eur (správca cesty), OS MT 11 C 40/213 s KS ZA 7 Co 578/2014 pozostalému manželovi a otcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 45.000,- eur (náráz nákladného vozidla do pred ním idúceho osobného vozidla), rozsudkom OS BA II 18 C 76/2012 s KS BA 6 Co 217/2014, NS SR 6 Cdo 92/2015 pozostalým rodičom priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému vo výške 40.000,- eur (zrazená chodkyňa na prechode pre chodcov, prekročená rýchlosť), OS BR 2 C 61/2010 s KS BB 12 Co 465/2014 pozostalý manžel a deti, každému priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 33.500,- eur (rýchlosť v obci, do protismeru), OS SL 2 C 204/2010 s KS PO 20 Co 188/2012 pozostalí rodičia, každému z nich priznaná suma 33.000,- eur (prevádzkovateľ lyžiarskeho strediska), OS PO 8 C 46/2005 s KS PO 16 Co 29/2011, každému z rodičov a súrodencovi priznaná suma 30.000,- eur (nemocnica, nesprávna diagnostika po úraze), OS TT 12 C 71/2009, KS TT 24 Co 479/2012 pozostalému otcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- eur (chodec na diaľnici v strednej opitosti, zomrelý 18-ročný syn), OS TO 6 C 143/2015, KS NT 5 Co 264/2017 pozostalej matke priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 25.000,- eur (náráz do

chodkyne 23-ročnej spoluživúcej dcéry na prechode pre chodcov), OS HU 12 C 60/2011 s KS PO 17 Co 212/2015 pozostalým rodičom plnoletého dieťaťa priznaná náhrada nemajetkovej ujmy každému z nich 20.000,- eur (alkohol, zrazený chodec, vodič bez oprávnenia). V rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva Kontrová proti Slovenskej republike bola priznaná pozostalej matke dvoch maloletých detí náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 25.000,- eur (neoprávneným zásahom bolo nekonanie štátnych orgánov, vedúce k nezabráneniu trestnému činu). Nálezom Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015 bol zrušený rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. mája 2014 č. k. 30 Cdo 2535/2013-529, ako i rozsudok Vrchného súdu v Olomouci zo 14. decembra 2012 sp.zn. 1 Co 157/2012-412, predmetom ktorých bol neoprávnený zásah do práva na súkromie sťažovateľiek smrťou syna a brata, spôsobenou v súvislosti s postupom lekárov nemocnice non lege artis, priznané čiastky náhrady nemajetkovej ujmy boli vo výške 1.700.000,- Kč a 1.000.000,- Kč (s konštatovaním o. i., že pre sťažovateľky je ťažko pochopiteľné, že v niektorých prípadoch, z ich hľadiska menej závažných, dosahujú čiastky peňažnej satisfakcie porovnateľnú úroveň s náhradami za nemajetkovú ujmu spôsobenú úmrtím blízkeho, pričom takúto nemajetkovú ujmu pociťujú pozostalí veľmi úkorne a o to viac naliehavou sa javí potreba, aby výška náhrady bola z pohľadu sťažovateľiek spravodlivo stanovená).

28. Podľa rozhodnutia NS SR sp.zn. 4 Cdo 139/2011 vychádzajúc z ustanovenia § 13 ods. 3 O.z. pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Uvedené zákonné ustanovenie však zakotvuje taxatívne dve kritériá: závažnosť vzniknutej ujmy (čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia) a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zistené okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne napríklad, ak je daný podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu). Druhé kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo), je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila (napríklad či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú nedbanlivosť alebo naopak o úmysel). Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti, pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať, je ohraničená výškou žalobcom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejmá zo žalobného návrhu.

29. V posudzovanej veci súd prvej inštancie pri stanovení výšky prihliadal k judikatórne vymedzeným kritériám (porov. napr. rozhodnutie Ústavného súdu ČR sp.zn. I. ÚS 2844/14), ktorými sú najmä na strane pozostalých a zomrelého intenzita ich vzťahu, vek zomrelého a pozostalých, existenčná závislosť na zomrelom, prípadne poskytnutie inej satisfakcie, a na strane škodcu vyhodnotil relevantnosť kritérií jeho postoja, dopad udalosti do jeho sféry, majetkové pomery škodcu a mieru zavinenia. Zo strany žalovaných nebola spochybňovaná pravdivosť tvrdení žalobkyň týkajúca sa veľmi intenzívnych vzťahov so zomrelou Patríciovou a v dôsledku silnej emočnej i existenčnej väzby v širšom význame. Náhle úmrtie pre žalobkyne bolo mimoriadne traumatizujúce (zasiahnuté stratou osoby, ktorá bola ich oporou a tiež životným vzorom pre žalobkyňu 2.). Hodnota straty rodinného života, ako i hodnota ľudského života ako daru aj pre život najbližších príbuzných, nie je vyčísliteľná v peniazoch a peniazmi za takúto ujmu nemožno poškodeným osobám poskytnúť skutočnú satisfakciu, ale možno ňou ujmu aspoň zmierniť (morálne zadosťučinenie ako postačujúca satisfakcia vôbec neprichádza v týchto prípadoch do úvahy). V danom prípade žiadna iná satisfakcia poskytnutá nebola.

30. Odvolací súd sa však nestotožnil s vyhodnotením (súdom prvej inštancie) mimoriadnej závažnosti vzniknutej ujmy u žalobkyň, po zvážení všetkých súvislostí a okolností prípadu tak, aby došlo k naplneniu požiadavky primeranosti a proporcionálnej náhrady strádania žalobkyň (vyrovnávací charakter náhrady). Čím závažnejšia je vzniknutá nemajetková ujma čo do svojej intenzity i trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia. Z vykonaného dokazovania a hodnotenia dôkazov vyplynul pre súd prvej inštancie záver, podľa ktorého bola ujma pre žalobkyne 1., 2. mimoriadne traumatizujúca. Preto hoci žalobkyne zostali spolu žiť v spoločnej domácnosti, ich ďalšiu existenciu v dôsledku straty ich najbližšej príbuznej nemožno označiť za normálne fungujúci život (ako to učinil súd prvej inštancie). Šok a utrpenie po získaní informácie o tragickej udalosti dopravnej nehody mali mimoriadnu intenzitu,

keďže žalobkyňa 1. sa o smrti svojej dcéry dozvedela až s časovým odstupom po svojom príchode na miesto nehody, kde dcéru hľadala (ktoré obdobie nazvala nekonečným utrpením). Žalobkyňa 2. sa o smrti svojej sestry dozvedela z tiesňovej linky, dôsledkom čoho bolo silné rozrušenie, s privolaním zdravotníckej záchrannej služby. Súd prvej inštancie poukázal i na fakt, že bezprostredne po smrti najbližšej príbuznej, boli žalobkyne odkázané na medikamentóznú liečbu. Skutočnosť, že ďalšiu liečbu neabsolvovali, neznamená bez ďalšieho zmenu k lepšiemu. Spolužitie žalobkyne, ktorá sama trpí zdravotnými problémami, so zdravotne postihnutou dcérou, pokračuje v podstatne odlišnej podobe, bez opory a pomoci, pozitívnych emócií a cítenia vzájomných vzťahov so zomrelou blízkou osobou. Intenzívny prvok odkázanosti v týchto rodinných vzťahoch tiež odlišoval túto stratu v porovnaní s inými prípadmi, v ktorých zostávajúci členovia rodiny sú spôsobilí byť sebestační, ako je to v úplnej rodine, ktorej členovia sú bez vážnejších zdravotných problémov (porov. odsek 22). Za primeranú satisfakciu náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd preto považoval sumu 45.000,- eur vo vzťahu k žalobkyni 1. a 35.000,- eur vo vzťahu k žalobkyni 2..

31. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške ustálenej odvolacím súdom zohľadňuje osobitosti daného prípadu (vychádzajúc z jednotlivých vyššie uvedených kritérií) a nevybočuje z rámca priznaných náhrad v porovnateľných prípadoch (mimoriadne traumatizujúci dopad na neúplnú rodinu, so silným prvkom odkázanosti). V rámci komparatívnych úvah bolo prihliadané na už priznané náhrady nemajetkovej ujmy pozostalým rodičom a súrodencom (v prípadoch dopravných nehôd), v intervale približne medzi 50.000,- eur, priemerne 20-25.0000,- eur, a následne nižšími sumami. V prejednávanej veci však mimoriadny stupeň emočných útrap, odkázanosti, naviazanosti a deštrukcie rodiny, opodstatňoval priznanie peňažnej náhrady výrazne nad obvyklý priemer (vzhľadom na porovnateľnú ujmu so stratou dôležitej opory v rodine, manžela a otca a preto boli uvádzané i náhrady nemajetkovej ujmy priznané v takýchto prípadoch). Prisúdená náhrada nie je zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, zohľadňujúc životnú úroveň v krajine a nepredstavuje ani prostriedok neprípustného obohacovania, prípadne likvidácie, s poukazom na vecnú pasívnu legitimitáciu žalovanej 2.. Výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je spôsobilá kompenzovať vzniknutú ujmu v zmysle jej zmiernenia na spravodlivom a slušnom základe (zdôvodnená konkrétnymi východiskami a závermi). V prevyšujúcej časti požadovanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy bola preto žaloba zamietnutá, z dôvodu neprimeranosti navrhovanej peňažnej náhrady.

32. K hodnoteniu kritérií okolností na strane škodcu je potrebné uviesť, že rozsudkom súdu prvej inštancie vodič autobusu, ktorého žalovaný 1., ako svojho zamestnanca použil na realizáciu svojej podnikateľskej činnosti, bol uznaný vinným z prečinu všeobecného ohrozenia (§ 285 ods. 1, 2, 4 TZ), keďže v dôsledku nedostatočnej pozornosti pri vedení vozidla zišiel s autobusom mimo diaľnice, pričom svojím konaním porušil ustanovenie § 4 ods. 1 písm. c/ zákona č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (nebolo možné preto súhlasiť s argumentom v odôvodnení napadnutého rozsudku o nedostatočnej pozornosti, na ktorú žalovaný 1. nemal priamy dosah). Judikatúrou definované kritériá na strane škodcu sa uplatnia pritom len vtedy, ak mali súčasne vplyv na vnímanie ujmy oprávnených osôb, čo naplnené v posudzovanom prípade nebolo. Ústretový prístup škodcu z vykonaného dokazovania taktiež nevyplýval. Obdobne dopad udalosti na duševnú sféru škodcu, nebol spôsobilý mať vplyv na vnímanie ujmy oprávnenými osobami a aj na majetkové pomery škodcu sa prihliada len výnimočne, v zmysle určitej moderácie vedené záujmom na tom, aby nedošlo k majetkovej likvidácii škodcu. Vyslovenie ľútosťi v akejkoľvek forme je tiež považované len za elementárny prejav slušnosti, bez adekvátneho vplyvu na výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ako to konštatoval súd prvej inštancie s poukazom i na rozhodnutie NS SR sp.zn. 5 Cdo 265/2009.

33. Poukaz žalujúcej i žalovanej strany na iné druhy odškodňovania, či už podľa zákona č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, nebol opodstatnený. Uvedená legislatíva reguluje vzťahy medzi štátom a poškodeným alebo náhrady poskytované v rámci systému verejného poistenia, nie však súkromnoprávnu sféru v dôsledku neoprávneného zásahu jej subjektov. Obdobne schválené odškodnenia štátu vo vzťahu k pozostalým pri hromadných nešťastiach, nie sú spôsobilé byť komparátorom odškodňovania následkov zásahov v súkromnoprávných vzťahoch. Vzhľadom na to, že každý prípad je individuálny, nemožno ho zviazať tabuľkami (napríklad nová právna úprava Českej republiky v ustanovení § 2959 O.z. používa pri odškodňovaní duševných útrap pozostalých, v prípade usmrtenia blízkych osôb, plnú kompenzáciu vyvažujúcu utrpenie pozostalých formou peňažnej náhrady, i použitím zásad slušnosti). Mantinelmi pre proporcionálne spravodlivé zadostučinenie je atribút primeranosti, sledujúci účel kompenzácie a na

druhej strane výška peňažnej satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne.

34. Ústavný súd Českej republiky (porov. sp.zn. I. ÚS 2844/14) konštatoval, že pri stanovení výšky čiastky relutárnej náhrady je nutné použiť princíp proporcionality tiež spôsobom, že všeobecné súdy porovnávajú čiastky tejto náhrady prisúdené v iných prípadoch. Odvolacia argumentácia žalujúcej strany smerujúca k výpočtu náhrady nemajetkovej ujmy násobkami priemerného mesačného platu ústavného činiteľa, vývoja minimálnej mzdy alebo priemernej mzdy v národnom hospodárstve, je však založená na ekonomických ukazovateľoch, pričom pri odškodňovaní náhrady nemajetkovej ujmy sú rozhodujúce zákonom a judikatúrou vymedzené kritériá priznávania náhrady nemajetkovej ujmy, za použitia komparácie v rozhodovacej praxi súdov.

35. Námietka žalovanej 2. o neprimeranej výške náhrady nemajetkovej ujmy, priznanej súdom prvej inštancie, nebola náležitá. Hoci spôsobenú nemateriálnu ujmu nemožno spoľahlivo kvantifikovať, hodnota deštrukcie rodinného života a osobných vzťahov musí byť natoľko dôstojná a slušná, aby obeť (v danom prípade pozostalá matka a sestra) nevystavila neprimerane nízkou sumou porušeniu Dohovoru o ľudských právach. Preto nemožno konštatovať, že by priznanie náhrady nemajetkovej ujmy odvolacím súdom, bolo prostriedkom bezdôvodného obohatenia žalobkyní. Naopak náhrada nemajetkovej ujmy žalobkyniam, v zmysle zásad slušnosti a naplnenia požiadavky morálnej spravdnosti, ktorá je predovšetkým požiadavkou spravodlivosti, je spôsobilá naplniť reštitučnú podstatu kompenzácie (porov. rozhodnutie ÚS ČR sp.zn. Pl. ÚS 16/2004).

36. Hoci žalovaná 2. nekonkretizovala svoje tvrdenie o niekoľkonásobnom presahovaní výšky priznaného peňažného odškodnenia pri oveľa závažnejších spoločenských previneniach, a to úmyselných trestných činoch, je potrebné uviesť, že zamestnanec žalovaného 1. (vodič) bol rozsudkom súdu uznaný vinným z prečinu všeobecného ohrozenia podľa § 285 ods. 1, 2, 4 Trestného zákona, ktorý chráni spoločnosť pred vážnym nebezpečenstvom a porušením dôležitej povinnosti ukladanej aj dopravnými predpismi. Druh tohto protiprávneho konania, a to bez ohľadu na formu zavinenia (z nedbanlivosti či úmyselne), bol v danom prípade veľmi nebezpečný, spáchaný závažnejším spôsobom konania spôsobením smrti, aj ťažkej ujmy na zdraví, viacerým osobám (študentom športového gymnázia, vezúcich sa v autobuse z dôvodu účasti na podujatí organizovaného školou). Podľa odôvodnenia rozsudku Okresného súdu Trnava sp.zn. 30 T 45/2015 bol následok trestného činu alarmujúci a vodič autobusu si musel byť vedomý toho, že pokiaľ sa nebude venovať vedeniu autobusu, môže to skončiť fatálne, čo sa aj stalo.

37. Argument žalovanej 2. o nedopustení sa priameho zásahu do práva na ochranu osobnosti, žalovaným 1., v dôsledku čoho neboli naplnené predpoklady priznania peňažného zadost'učinenia v zmysle § 13 ods. 1, 2 O.z. nebol dôvodný. Podľa § 420 ods. 2 O.z. je škoda spôsobená fyzickou osobou, aj keď bola spôsobená pri jej činnosti tými osobami, ktoré na túto činnosť použila (tieto osoby samy za škodu takto spôsobenú nezodpovedajú, ich zodpovednosť podľa pracovnoprávných predpisov nie je dotknutá). Súd prvej inštancie na uvedené ustanovenie poukázal a vysporiadal sa s ním. Pri určení osoby zodpovednej za nemajetkovú ujmu, je daná analogická aplikácia ustanovenia § 420 ods. 2 O.z. (porov. rozsudok NS SR sp.zn. 3 Cdo 228/2012).

38. Námietka žalujúcej i žalovanej strany týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, aj vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch, nebola dôvodná. V kontexte uvedeného odvolací súd poukazuje na odôvodnenie v odseku 10., 11. tohto rozsudku.

39. K vytýkanej procesnej vade (žalovanou 2.) týkajúcej sa nevykonania navrhnutého dokazovania v súvislosti s kritériami relevantnými k výške náhrady, odvolací súd poukazuje na odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý nepripustil výsluch žalovaného 1. za účelom skúmania, či prejavil ľútosť, poskytol nejakú náhradu škody, ani výsluch vodiča za účelom zistenia, aký dopad mala táto skutočnosť na neho samého, s odôvodnením nespornej skutočnosti, že žalovaný 1. neposkytol žiadnu náhradu škody. Vzhľadom na tak závažný zásah do osobnostných práv žalobkyní, ktorý je nereparovateľný, možno vyslovenie ľútosti kvalifikovať len za elementárny prejav slušnosti, nemajúci vplyv na výšku nemajetkovej ujmy, pričom nebolo sporné, že jediným prejavom ľútosti žalovaného 1. i vodiča, bol ich spoločný kondolenčný list. Okolnosti na strane škodcu sa uplatnia najmä vtedy, ak majú súčasne vplyv

na vnímanie ujmy oprávnenými osobami (pozostalými), čo nebolo v danom prípade splnené. Majetkové pomery škodcu, môžu byť významné len z hľadiska toho, aby výška náhrady pre neho nepredstavovala likvidačný dôsledok (porov. rozhodnutie NS ČR sp.zn. 25 Cdo 894/2018). V prejednávanej veci bola uložená rovnaká povinnosť aj poisťovni, preto nemôže dôjsť k likvidačným následkom v dôsledku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy. Navrhované dokazovanie za vyššie uvedeným účelom nebolo tak dôvodné, aj s prihliadnutím na charakter sporu, v ktorom je súd povinný konať s osobitnou rýchlosťou v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu.

40. Obdobne k námietke žalovanej 2. o neskúmaní miery spoluzavinenia usmrtenej osoby, nepripútanej bezpečnostným pásom, je potrebné uviesť, že z odôvodnenia rozhodnutia Okresného súdu Trnava zo 7. decembra 2016 sp.zn. 30 T 45/2015 vyplynul záver, že za poskytnutie verbálnej informácie o bezpečnostných pásoch, sa v zmysle právnej úpravy považuje ústne upozornenie cestujúcich zo strany vodiča, ktoré tu absentovalo, pričom predmetný autobus nemal byť vôbec použitý v cestnej premávke, pretože časť jeho bezpečnostných pásov bola nefunkčná. V rozhodnutí boli zdôraznené závery znalcov, že použitie bezpečnostných pásov pri prevrátení autobusu nezohráva tak významnú úlohu ako v prípade nárazových poranení, a ani samotné porušenie povinnosti poškodených použiť bezpečnostný pás, nemožno pričítať na ich ľarchu v tom zmysle, že by vinu obžalovaného táto okolnosť zmierňovala. Bezpečnostné pásy nemali významný vplyv na rozsah utrpených zranení a ani by sami o sebe nezabránili smrti. Vo všeobecnosti je účinok bezpečnostného pásu najvyšší pri čelných nárazoch, t.j. v predo-zadnom smere, pri bočných nárazoch a prevráteniach vozidla tento účinok pásu významne klesá.

41. Odvolací súd podľa § 388 CSP napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie zmenil, čiastočným vyhovením odvolaniu žalobkýň 1., 2. čo do výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy a v zostávajúcej časti žalobu ako nedôvodnú zamietol, posudzujúc i odvolanie žalovanej 2. ako nedôvodné. Vzhľadom k tomu, že odvolací súd nevstupoval do procesu modifikácie skutkového stavu, na ktorom je napadnuté rozhodnutie založené a ide o prejednanie výlučne právnej otázky (nie otázky skutkovej), nebol daný zákonný dôvod na doplnenie alebo zopakovanie dokazovania podľa § 385 ods. 1 CSP (a teda ani na nariadenie pojednávania odvolacím súdom). Možnosť odvolacieho súdu rozhodnúť o odvolaní bez nariadenia odvolacieho pojednávania prevzal aj CSP. Nariadenie pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem, ktorého existencia nebola v danom prípade daná. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (Valera Assalino v. Portugalsko z 20. apríla 2002) v prípadoch, kde skutkové okolnosti nie sú sporné a právne otázky sa nevyznačujú osobitnou zložitou, neuskutočnenie ústneho pojednávania nespôsobuje ujmu požiadavkám čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ľudských právach (najmä ak pojednávanie na prvom stupni bolo verejné a vyšší súd prejednáva právne otázky).

42. Argumentácia žalobkýň namietajúca nesprávnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie i v časti o náhrade trov konania vo vzťahu k žalovaným 1., 2. bola opodstatnená. Z dôvodu úspechu žalobkýň 1., 2. v konaní pred súdom prvej inštancie, vznikol im nárok na náhradu trov konania voči žalovaným 1., 2. v konaní neúspešným.

43. Zmyslom a účelom náhrady trov konania v súdnom konaní je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel vynaložiť. Pomerovať úspech a neúspech vo veci však nemožno len tým, ako bolo o konkrétnom návrhu rozhodnuté, ale je ich treba posudzovať v širších súvislostiach. V rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 1/04 Ústavný súd Českej republiky zdôraznil, že rozhodovanie o trovách konania nesmie byť len mechanickým posudzovaním výsledkov sporu, bez komplexného zhodnotenia rozhodnutia v merite veci. Rozhodnutie o náhrade trov konania má byť zrejým a logickým ukončením celého súdneho sporu.

44. CSP však nemá ustanovenie obdobné ustanoveniu § 142 ods. 3 O.s.p., ktoré sa uplatňovalo ako lex specialis vo vzťahu k § 142 ods. 2 O.s.p. (ak výška plnenia závisela od úvahy súdu, prípadne znaleckého posudku). Zásadu úspechu vo veci je treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisela od úvahy súdu (alebo znaleckého posudku). V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku, pretože nemožno ho ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.).

45. Nebolo by spravodlivé a v súlade so satisfakčnou funkciou nemajetkovej ujmy požadovať od žalobkýň, aby svoju ujmu podceňovali len preto, aby potom nemuseli hradiť trovy konania, pričom pri rozhodovaní o náhrade trov v takýchto prípadoch treba rozlišovať čo je základné a čo sprevádzajúce (porov. nález ÚS ČR sp.zn. III. ÚS 170/99). Za základ sa pritom považuje rozhodnutie, že do práva žalobkýň bolo zasiahnuté a výška nemajetkovej ujmy je potom druhotná a nadväzujúca (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.). Riešenie spočíva v tom, že žalobkyne majú právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej) a priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu úspech vo veci, keďže ten sa skúma čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. Typickým príkladom je žaloba o ochranu osobnosti s nárokom na peňažné zadostučinenie (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 926 s.). Žalobkyne 1., 2. bolo preto nevyhnutné považovať za plne procesne úspešné, pretože mali plný úspech čo do základu uplatneného nároku a výška plnenia, vyplývajúca z tohto procesného úspechu, závisela od úvahy súdu.

46. Podľa § 396 ods. 1, 2 CSP (ak odvolací súd zmení rozhodnutie, rozhodne aj o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie), v spojení s § 255 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania na súde prvej inštancie vo vzťahu žalobkýň 1., 2. a žalovaných 1., 2. tak, že žalobkyne 1., 2. majú voči žalovaným 1., 2. nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie v plnom rozsahu.

47. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

48. Ak navrhovateľ vezme návrh späť, z procesného hľadiska zásadne platí, že zavinil zastavenie konania a preto je povinný nahradiť protistrane trovy konania. Otázkou zavinenia zastavenia konania je potrebné posudzovať podľa procesného výsledku.

49. V prejednávanej veci zastavenie konania voči žalovanému 3. zavinili žalobkyne 1., 2., ktoré vzali žalobu späť, pričom k späťvzatiu nedošlo v dôsledku správania sa žalovaného 3., ktoré je nutné posúdiť s ohľadom na predmet konania (napríklad dobrovoľným plnením). Žalobkyne 1., 2. odôvodňovali späťvzatie žaloby odôvodnením vecnej pasívnej legitímácie žalovaného 3. v žalobe (k dopravnej nehode prišlo v priebehu cesty z literárnej exkurzie, organizovanej v rámci vzdelávacej činnosti žalovaného 3., pričom žiak má tiež právo na náhradu škody, ktorá mu vznikla pri výchove a vzdelávacom procese alebo v priamej súvislosti s nimi a k späťvzatiu bolo pristúpené po vykonaní dokazovania znalcami z odboru cestná doprava a zdravotníctvo v trestnom konaní).

50. Zastavenie konania v tomto prípade zavinili žalobkyne 1., 2., v dôsledku čoho vznikol nárok na náhradu trov konania žalovanému 3.. Argumentácia žalobkýň týkajúca sa hmotnoprávnych otázok, bola bez právneho významu k procesnému rozhodnutiu o zastavení konania (v dôsledku späťvzatia žaloby a zastavenia konania, nedošlo k vecnému preskúmaniu napadnutého rozhodnutia odvolacím súdom vo vzťahu k žalovanému 3.). Okolnosti, na ktoré žalobkyne poukazovali, predstavovali však dôvody hodné osobitného zreteľa, na ktoré bolo potrebné pri rozhodovaní o náhrade trov konania prihliadať. Konkrétne na skutočnosti vedúce k vzniku predmetného sporu, aby rozhodnutie o náhrade trov konania bolo komplexným zhodnotením a ukončením celého súdneho sporu.

51. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) a od zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Dôsledkom je neuloženie povinnosti náhrady trov konania strane, ktorá spôsobila vznik trov svojím zaviniením. Ide o prípady, kedy náhradová povinnosť sa javí ako neprimeraná tvrdošť, preto posúdenie súdu musí vždy vychádzať z posúdenia okolností konkrétnej veci, pričom významné sú okolnosti vedúce žalobcov k súdnemu uplatneniu nároku, postoj strán v konaní, a v kontexte uvedeného sa prihliada aj k majetkovým, sociálnym a osobným pomerom strán konania.

52. Účelom tohto moderačného práva je zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania v prípadoch neprimeraného postihu náhradou trov konania voči zodpovednému subjektu.

53. Dôvody hodné osobitného zreteľa v danom prípade boli vzhľadnuté v povahe a okolnostiach sporu, vedúcich žalobkyne k súdnemu uplatneniu nároku, keďže v čase dopravnej nehody bola zomrelá študentkou žalovaného 3. a účastná školského podujatia organizovaného žalovaným 3., ktorý zabezpečoval organizáciu celého podujatia, ako i dopravu, vrátane pedagogického dozoru. Z hľadiska prebiehajúceho súvisiaceho trestného konania pred súdom prvej inštancie (sp.zn. 30 T 45/2015), výsledky dokazovania boli spôsobilé mať vplyv aj na vedenie sporu v danej veci voči žalovaným, teda aj voči žalovanému 3.. K späťvzatiu žaloby voči žalovanému 3. došlo pred začatím pojednávania. Zástupca žalovaného 3. sa ospravedlnil z neúčasti na pojednávaní vzhľadom na späťvzatie žaloby a reagoval vo veci samej na svoju obranu len do štádia začatia pojednávania. Moderačné právo v posudzovanej veci bolo potrebné použiť s prihliadnutím na charakter sporu, mimoriadne traumatizujúcu tragickú udalosť v priebehu školského podujatia organizovaného žalovaným 3., v dôsledku ktorej najbližší príbuzní utrpeli vážnu citovú ujmu, s fatálnymi následkami na ich ďalší život.

54. Náhradová povinnosť žalobkýň 1., 2. voči žalovanému 3. sa preto javila ako neprimeraná tvrdosť. Odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti o náhrade trov konania žalobkýň 1., 2. a žalovaného 3. zmenil podľa § 388 CSP tak, že žalovanému 3. náhradu trov konania vo vzťahu k žalobkyniam 1., 2. nepriznával, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

55. Vo vzťahu k odvolaniu žalovanej 2. voči rozsudku súdu prvej inštancie v časti o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok Okresnému súdu Trnava vo výške 1.866,- eur (solidárne so žalovaným 1.), odvolací súd konštatuje vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie v uvedenej časti. Podľa § 4 ods. 2. písm. i/ ZoSP v relevantnom znení neskorších predpisov v čase začatia konania (písm. j/ v aktuálnom znení ZoSP), žalobkyne 1., 2. boli osobne oslobodené od platenia súdneho poplatku, keďže žalobca v konaní o náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy, ktoré mu boli spôsobené trestným činom, je osobne oslobodený a podľa § 2 ods. 2 i vzhľadom na výsledok konania (v ktorom boli žalobkyne 1., 2. úspešné), vznikla povinnosť zaplatiť súdny poplatok žalovaným 1., 2., ktorí neboli od poplatku oslobodení. Oslobodenie podľa uvedeného ustanovenia požíva žalobca, ktorým sú pri usmrtení aj pozostalé osoby domáhajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá im bola spôsobená trestným činom. Pri posudzovaní predmetného sporu bolo vychádzané zo zistenia, že žalovaný 1. zodpovedá podľa § 427 O.z., na vznik ktorej zodpovednosti sa nevyžaduje zavinené konanie. Súd prvej inštancie správne tiež uviedol, že uvedené neznamena, že škoda spôsobená prevádzkou dopravného prostriedku nemôže byť zavinená, ako tomu bolo v danom spore. Súd prvej inštancie poukázal na rozhodnutie NS SR sp.zn. 3 Cdo 228/2012, v zmysle ktorého pri určení osoby zodpovednej za nemajetkovú ujmu je daná analogická aplikácia ustanovenia § 420 ods. 2 O.z., čo znamená, že zásah spôsobený vodičom, ktorý bol použitý na realizáciu činnosti žalovaného 1., sa považuje za zásah spôsobený priamo žalovaným 1., pričom zamestnanec žalovaného 1. sa dopustil protiprávneho konania, kvalifikovaného súdnym rozhodnutím ako prečin všeobecného ohrozenia podľa § 285 ods. 1, 2, 4 Trestného zákona. Argument žalovanej 2., že žalovaný 1. nespôsobil žalobkyniam žiadnu ujmu, nebol správny a takýto nárok, za ktorý zodpovedá žalovaný 1., si žalobkyne 1., 2. uplatnili aj priamo proti žalovanej 2., keďže žalovaný 1. má právo, aby žalovaná 2. za neho nahradila poškodený nárok na uplatňovanú náhradu. V súvislosti s posudzovaním úspechu i pre účely rozhodovania podľa § 2 ods. 2 ZoSP (ak súd žalobe vyhovel) sa tu vzťahuje už vyššie uvedená argumentácia v odseku 44., 45., keďže žalobkyne 1., 2. je treba považovať za úspešné v danom spore v plnom rozsahu (vychádzajúc z výšky priznaného peňažného plnenia, z ktorej bolo vychádzané i pri výpočte poplatkovej povinnosti). Odvolací súd preto podľa § 387 ods. 1 CSP rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej časti o uložení poplatkovej povinnosti žalovanej 2. ako vecne správne potvrdil.

56. O náhrade trov odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa ustanovenia § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Z dôvodu úspechu žalobkýň 1., 2. v odvolacom konaní v plnom rozsahu (s poukazom na vyššie uvedenú argumentáciu v odseku 44. a 45.), vznikol im nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovaným 1., 2. v konaní neúspešným. Odvolací súd preto rozhodol tak, že žalobkyne 1., 2. majú voči žalovaným 1., 2., nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

57. Žalobkyniam 1., 2. vo vzťahu k žalovanému 3. odvolací súd nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 257 CSP, s prihliadnutím na okolnosti prípadu. Žalobkyne 1., 2. zapríčinili zastavenie konania, v dôsledku ktorého žalovanému 3. vznikol nárok na náhradu vynaložených trov do späťvzatie žaloby, avšak len z dôvodov hodných osobitného zreteľa (odsek 53) nedošlo k priznaniu náhrady trov žalovanému 3..

58. Rozsudok prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/.

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.